FICTIUNEA

nr. 102
martie 2024
Revistă de cultură

Florin Spătaru și Liviu G. Stan se pregătesc pentru ploaie de stele.

Zenob

EM@ZIA

Director: Cristina Bogdan

Întâmplări scriitoricești

Doina Ruști

N-am mai scris demult în *Ficțiunea* și-am să vă povestesc de ce. Au fost niște luni de libertate, de scris, de plimbări. Niciodată nu m-am simțit mai bine ca acum, după ce-am lăsat deoparte absolut orice treabă care nu avea directă și savuroasă legătură cu mine. După anii de munci, aveam nevoie. Mai ales că n-a fost ușor, atâta timp cât la ferestrele casei mele au urlat câinii neînsemnatului cetățean Copită, rațele comunale și curcile micului agricultor fără nume. Vă întrebați poate de ce n-am chemat hingherii, de ce n-am sunat la poliție si celelalte. Dacă v-as spune că pentru mine numai timpul contează, ați zice că fac filozofie. Așa că vă voi spune că am vrut să duc planul până la capăt. Să nu îndrăznească cineva să spună că n-a meritat. Uitați-vă bine și veți vedea că până și resturile aruncate de mine au devenit sau vor deveni valoroase.

A fost vorba despre libertate, despre plăceri în mijlocul lagărului. De ce? Pentru că am putut să fac asta. Să creez o alternativă, într-un timp în care Copită tocmai făcuse din cărți un imperiu al umilinței. Cum să lași scriitorimea să-și facă de cap, când omul ăsta investise atât de mult în lanțuri și în plase?!

Totuși, am încercat, gândindu-mă că măcar doi-trei vor avea o șansă la libertate.

S-au speriat de moarte sugrumații care fac caz de literatură. Unii s-au îmbolnăvit, mi-am dat seama după aceea, iar alții, fabricanți de chiloți tetra, fără legătură cu bibliotecile masive din casele lor, au plătit mercenari; și-au pus la bătaie toate resursele, implicându-se într-atâta, încât în acest timp femeile lor și-au găsit alți bărbați.

De altfel, multă lume a profitat în ultimii ani de maladia lui Copită, evadat de la ospiciu, cu nume fals, de scriitor. Era suficient să-i duci o cât de mică dovadă că ai scuipat pe o carte, pentru ca acesta, înseninat, să te plătească pe loc. Pe unii i-a răsplătit punându-și amanet hainele, pe alții i-a plătit în trei rate, pe care, eufemistic, le-a numit trilogii, în ciuda butadei referitoare la bici și la fabricația lui. Alții au primit câte o bursă, o slujbă de consilier al mierleor oarbe, ori un premiu de fermier. Mulți i s-au alăturat în această cruntă și lungă cruciadă de flegmuire a cărților. Iar la război, ca la război, au fost și jafuri și domnițe violate, dar mai ales multe trădări.

Așa se face că în urma activităților mele, au rămas victime și-au luat naștere nefericiri adulterine fără nicio însemnătate.

În consecință, mi-am cumpărat o masă, hotărând să renunț pentru un timp la divanul meu *persian*. E o masă, rotundă, croită din chiparos, șlefuit de 400 de ori. Mă așez la ea, doar când scriu. Am o peniță străveche, primită cadou de la Colegiul *Papiu Ilarian*, înfiptă într-o pană, împodobită și coafată meseriaș. În completare, am și o călimară ca o bijuterie. Cum pun mâna pe această peniță, cum și văd literele, în Verdana de 11, aranjate la distanță decentă, de 1,5.

Și ce credeți că scriu? O poveste fără legătură cu celelalte cărți ale mele. Am găsit-o îngropată adânc, departe de București. Țipa și mă striga pe nume din când în când. Am scos-o de-acolo, am curățat-o puțin și i-am cumpărat o haină portocalie. Acum stă în grădină și așteaptă cuminte să scriu despre ea.

Toate aceste evenimente m-au confiscat și n-am mai ajuns la revistă. Dar astăzi, în fine, am deschis ușa de la redacție. Pe canapeaua verde, așezat boierește, stătea Ciprian, prins într-o conversație telefonică importantă. Mi-a făcut semn să mă așez, iar când a închis, mi-a spus - avem nevoie de un editorial, îl scrii tu? Despre ce, am întrebat școlărește? Despre ce-ai mai făcut, de exemplu.

Fantoma de la operă

Daniel Lăcătuș

Bucureștiul, oraș cu o istorie bogată și o cultură vibrantă, este, de asemenea, gazda unor relatări și mituri urbane care țes o pânză de mister și fascinație în jurul capitalei românești. Una dintre cele mai intrigante și persistente legende urbane ale capitalei este cea a fantomei de la Opera Națională din București, o poveste care a captivat imaginația locuitorilor și vizitatorilor de-a lungul anilor.

Potrivit relatărilor, fantoma este adesea descrisă ca o apariție vagă, uneori ca o umbră sau o siluetă evanescentă. Legendele vorbesc despre o prezență feminină, uneori asociată cu o fostă balerină sau o cântăreață de operă care și-a întâlnit sfârșitul tragic în incinta clădirii. Aceste descrieri sunt însoțite frecvent de sunete muzicale, pași pe holurile goale sau chiar voci susurând în culise.

Mărturiile celor care pretind că au întâlnit fantoma vin adesea de la personalul Operei. Unii dintre ei povestesc că au auzit muzica unei viori târziu în noapte, când clădirea era pustie, în timp ce alții vorbesc despre luminile care se aprind și se sting inexplicabil sau despre o figură palidă privind din loje după spectacole, sau chiar despre un cântec melancolic auzit în timp ce se îndepărtau de clădire.

În ciuda numeroaselor mărturii, nu există dovezi concrete care să ateste existența acestei fantome. Multe dintre aceste fenomene sunt explicate prin jocul luminilor, ecoul special al clădirii sau chiar prin imaginația activă a celor care petrec mult timp în lumea artei și a teatrului. Psihologii și cercetătorii în fenomene paranormale sugerează că așteptările și sugestibilitatea pot juca un rol important în aceste experiențe. O clădire veche și încărcată de istorie, precum Opera Națională din București, oferă un teren fertil pentru nașterea și menținerea unor astfel de legende.

Indiferent de adevărul din spatele acestor mituri, legenda fantomei de la Opera Națională din București a devenit o parte a culturii urbane a orașului. Ea atrage atât locuitorii, cât și turiștii, dornici să exploreze clădirea și să simtă o fărâmă din misterul care o învăluie. Această legendă contribuie la aura de mister a Bucureștiului, adăugând un strat de intrigă și frumusețe mistică peste fațada istorică a capitalei.

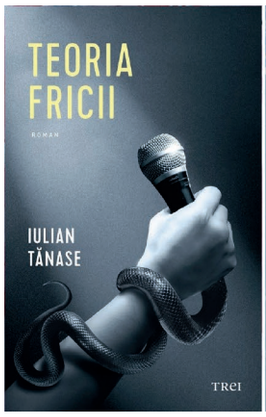

Iulian Tănase - *Teoria Fricii*, Trei, 2023

Teoria fricii e un roman cu o poveste complexă, mizând pe o incursiune insolită prin literatură și prin viață. (*Ficțiunea*)

Dan Pleșa - *Miere neagră*, Vellant, 2023

Romanul de debut al lui Dan Pleșa propune un personaj colectiv, surprins în zvârcolirile unor transformări mult prea rapide pentru a fi înțelese pe deplin. Acțiunea pendulează între vis și realitate, lăsându-te cu întrebarea care dintre aceste două taste înseamnă de fapt *escape* sau libertate. (Florin Spătaru)

Oana Paler - *Stadii*, Rocart, 2023

Un programator apreciat comite o crimă învăluită în stranietate și în absurditate. Pe scurt, la rându-i o victimă a unei relații eșuate, dar mai ales toxice, protagonistul-narator se răzbună. Alert, scris bine, cu compoziție excelentă. (*Ficțiunea*)

Roxana Ruscior - *Diavolul din Freisetzburg*, Litera, 2023

Romanul Roxanei Ruscior este genul de carte pe care după ce ai terminat-o personajele te bântuie, se așază la masă cu tine, te însoțesc în călătoria cu metroul, dau buzna în timpul ședinței cu șeful, nu te lasă în pace.

Vorbeam, nu demult, într-un articol din revista *Ficțiunea* despre fascinația ciudată pe care cel de-Al Doilea Război Mondial o exercită încă asupra noastră, despre răul care atrage. Ei, bine, de-a lungul anilor au fost scrise zeci de cărți pe această temă: nazismul, lagărele de concentrare, medici blestemați. Cu ce te-ar mai putea surprinde încă o carte pe același subiect? Și, iată, *Diavolul din Freisetzburg* te lovește bine de tot în creștet, căci Roxana Ruscior creează un personaj memorabil. Unii critici l-au văzut pe Karl von Arent drept un „prototip faustic original", ceea ce, desigur, ar putea fi o descriere corectă, deși eu îl văd mult mai aproape de Hamlet, prin aceea că personajul e incapabil să își controleze destinul. Și totuși, dincolo de încadrarea în diverse tipologii și asemănări, eu zic că ceea ce este cu adevărat remarcabil e modul în care Roxana Ruscior a reușit să îl construiască. Felul în care personajul crește, piesele de puzzle pe care le îmbină cu măiestrie. *Diavolul din Freisetzburg* e, neîndoielnic, un roman psihologic. Un roman luminos și optimist, în ciuda atrocităților pe fundalul cărora, evoluează eroii. (Narcis Amariei)

Dragoș C. Costache - *În tăcerea nopții*, Tritonic, 2023

Interesant, original, propune un episod dintr-o istorie alternativă a anului 1926, București. O crimă. O femeie detectiv. (Oana Paler)

Literatură și (in)dependență

Emanuela Ilie

Există, și o știm bine cu toții, deși nu ne place decât câtorva dintre noi să recunoaștem, critici *influenceri,* cât se poate de vizibili – fie pe rețelele de socializare, site-uri și bloguri de profil (vânate obsesiv, mai nou, pentru o promovare considerată 100% de succes), fie în presa culturală (aservită sau încă independentă, asumat obedientă ori pretins străină de sfera de influență exercitată de anumite cercuri de putere culturală și/ sau academică). Nu mă îndoiesc de faptul că cei care bifează ambele căsuțe critice sunt și cei mai căutați ori – după caz și putirință (pe de o parte, relațională, pe de altă economică) – de-a dreptul hăituiți de mai toți autorii dispuși să obțină cu orice preț măcar o mențiune critică oarecare, fie și într-o listă lungă cât o zi de post... negru.

Exact acestor nume (inevitabil) *grele* ori (fatalmente) *inconturnabile*, desigur, majoritatea editurilor dispuse a investi serios în promovarea anumitor colecții sau scriitori din portofoliul propriu le și trimit *automat*, în formatul agreat ori solicitat expres, pachete impresionante de cărți. Nu comentez aici obiceiul – păgubos, dăunător sau riscant din x motive, necesar totuși din y rațiuni. Nu mă pot totuși abține să nu observ faptul că, în cele mai multe dintre situațiile pe care le știu, raportul dintre x și y este mult subunitar.

Și asta pentru că, destul de frecvent, principiul subînțeles ori stabilit tranșant *serviciu contra serviciu* (cu n variante, desigur: cărți contra mențiuni, cronici încrucișate, articole/ recenzii contra premii etc.) îi determină pe cei care îl acceptă fără să stea prea mult pe gânduri să devină simpli prestatori de servicii. Ba chiar, câteodată, îi schimbă lesne în niște mercenari (culturali) sub acoperire: foarte bine antrenați, lipsiți de scrupule, dar de o eficiență fără greș și o viteză de reacție ce dau roade imediate, mai ales dacă executanții se grupează, ascultători, în spatele unor *principes* drapați, perfid, în mantii generoase de mecena – sub camuflajul cărora se pot perfecționa relativ ușor în diferite manevre para-militare: discursul dublu, confesiunea trucată, recrutarea de *hastati* promițători șcl.

Integral în versiunea online

Nicolae Vicol: la Sorescu, nici măcar cel rău nu este complet negru

A consemnat Zenob

Dragă Nicolae Vicol, care este cel mai recent personaj al tău?

Recent, am jucat în *Unde mi-e sufletul?*, evident la TN Craiova, o adaptare după Sorescu. Am fost Cel rău sau, ca să-l parafrazez pe maestru - „ăl rău". Nu acțiunea a fost pe primul plan, ci emoția și reconectarea mea cu Sorescu. Trebuie să spun că am avut șansa de a-l avea profesor în anul I, la istoria teatrului. Ne întâlneam la *Aman* (Biblioteca Județeană Alexandru & Aristia Aman, Craiova) și ne povestea lucruri care contaseră pentru el. Prin el am cunoscut o lume specială, am căpătat gustul detaliilor.

Ce costum ai avut pentru „Ăl rău"?

Am fost alb-negru. Pantaloni albi, vestă neagră. La Sorescu, nici măcar cel rău nu este complet negru.

Care este locul tău preferat din Craiova? Unde te simți cel mai bine?

Acasă. Am o familie minunată. Uneori mă plimb prin Parcul Romanescu, mai ales când vreau să pășesc în altă lume. E un pasaj, un tărâm care îmi stimulează imaginația. Și-mi și place să călătoresc cu mintea, să-mi imaginez lumi. De câte ori ajung într-un loc plin de istorie, îmi place să intru în codul cultural al acelei epoci. Am fost recent la Toledo și îmi imaginam străzile medievale, țesătura hainelor, atitudinile oamenilor.

Care este epoca ta preferată?

Mi-ar fi plăcut să trăiesc pe la 1400-1500. Să mă bat cu Inchiziția. Mi-am imaginat mereu partea asta a istoriei. Aș fi putut fi un cavaler, care încearcă să elimine atrocitățile Inchiziției, nedreptățile, de exemplu, torturarea nedreaptă a vrăjitoarelor….

Dar să știi că și în interbelic mi-ar fi plăcut - ca a doua alegere.

Cum citești? Cum citeai altădată? Trăind, așteptând finalul…?

Din copilărie încă am avut tentația interpretării. Făceam lectură interpretativă, încercând să însuflețesc personajele, să le dau viață. Chiar dacă exista un portret literar, pentru mine se nuanța, devenea subiectiv.

Cum este vocea ta interioară?

Fiind născut în zodia Peștilor, pe un umăr îmi stă îngerul și pe celălalt diavolul. Curiozitatea mea e a dublului, și bună și rea. De fiecare dată contează contextul, interacțiunile.

Cum ești ca profesor?

Experiența mea e la început. Am scos modelul negativ, am mers pe varianta de profesor prietenos. Resping categoric tipul de profesor care îi tratează global pe elevi. Încerc să-i abordez în ceea ce au ei individual și imuabil. Îi încurajez să vorbească, să se exprime. Mi se pare esențial. De altfel trebuie să mă laud că am primit titlul de cel mai simpatic profesor pentru semestrul trecut.

Inițial, cursurile acestea, de la Liceul Henri Coandă, au fost doar pauzele mele dintre repetițiile de la teatru, dar m-am atașat de elevi, de tipul acesta de comunicare, de jocul pe care îl presupune dăscălia.

Care sunt cele mai recente proiecte? Cele de anul trecut.

Pe primul loc e școala de șoferi. Iar pe lângă ea, am jucat în serialele *Rux* și *Clanul*, de pe Pro TV. Visez să fac un spectacol cu fetele mele, care deja au debutat, au jucat în spectacolul lui Declan Donnellan, care împreună cu Nick Ormerod, fondatorii celebrei companii de teatru Cheek by Jowl, au montat pentru prima dată în România, la Craiova, *Oedip rege* de Sofocle. Am fost foarte fericit.

Un spectacol excelent, în care ai jucat și tu și fiicele tale, îmi amintesc. Dar n-ai vorbit despre *Anomalia!*

Așa e. A fost probabil spectacolul de top de la finalul anului trecut. Este un spectacol puternic, cu viziune nouă, de fapt un concept dramatic (regie, muzică, coregrafie) de Natasza Sołtanowicz. Textul este semnat de Joanna Kowalska.

Pentru spectacolul acesta ți-ai lăsat barbă, nu? Ce rol ai avut?

Am fost personajul colectiv și Omul cu Timpul. Tema e legată de restricții (corporatiști în pandemie), dar spectacolul propune o viziune, în special, tipologică, pe care ar fi păcat s-o povestim. E un spectacol de văzut.

Și-acum pentru ce te pregătești?

E încă secret, dar am să-ți spun câteva lucruri: Catinca Drăgănescu pune în scenă o poveste după *Reconstituirea* lui Pintilie. Ar putea fi revelația acestui an. Abia în aprilie încep repetițiile.

Iar în plan lumesc, lucrez la o casă, împreună cu familia, proiect aflat pe final. Vrem să respectăm prescripția milenară: să facem o casă, să plantăm 200 de pomi. Copiii i-am făcut deja. Iar în vară să ne mutăm acolo.

Ce parfum îi cumperi soției tale de Mărțișor?

Cacharel - *Noa.*

Și în încheiere, o întrebare marca Zenob: Ce pălărie preferi/porți/iubești?

Jobenul e pălăria mea preferată, deși sunt purtător de șapcă. De fapt, *obsedat* de șapcă, pentru că am o colecție întreagă, printre exponatele rare aflându-se una de piele neagră, pe care mi-a făcut-o mama cadou. Și mai am una de la *Peaky Blinders*, despre care îți povestesc altă dată.

Înger nou

Nicolae C. Ariton

Pentru cei care înnoptau în Tulcea, pe la 1870, șansele de a deveni înger erau destul de mari. Motivele de a rămâne în orașul de pe malul Dunării, peste noapte, erau de mai multe feluri, dar se legau mai întotdeauna de piroscaful societății de navigație „Lloyd Austriaco", ce asigura transportul pasagerilor spre Constantinopol.

De obicei, acesta făcea stație la Tulcea jumătate de oră, pentru pasageri, mărfuri și poștă, dar uneori rămânea peste noapte, din cauza vremii, a vreunei defecțiuni la motoare sau a scandalului la bord. Într-una dintre aceste situații, călătorului obișnuit, curios și plictisit, de pe bastimentul „Lloyd Austriaco", nu-i rămânea altceva de făcut decât să coboare pe chei, să facă un mic tur de Bazar și apoi să alunge plictisul și țânțarii cu un pahar de șnaps. În funcție de grosimea pungii, putea alege o locandă cu ștaif și pretenție de restaurant din centrul orașului sau, pentru cei mai aventuroși, una dintre speluncile din chirpici, acoperite cu stuf, aflate printre magaziile de cereale din portul tulcean. Aici, printre marinari, hamali și pescari, putea să dea peste cap un pahar în cea mai autentică atmosferă locală. Dacă avea puțin noroc (sau ghinion), la masă avea companioni și doi-trei lipoveni zdraveni, cu bărbi roșcate și ochi albaștri, ce îl îmbiau să lase deoparte paharul cu vin alb-gălbui ca apele Dunării toamna și să încerce votca lor, adusă de la Odessa. Se înțelegeau vorbind levantina, căreia unii îi spuneau *lingua franca*, un amestec fără nicio noimă de cuvinte grecești, turcești, italiene și românești, corectate cu gesturi largi, din mâini, degete și pumni dați în masă, când vorbele erau prea subtile și de neînțeles.

Cu cât timpul înainta mai spre noapte, sticlele deveneau mai goale, iar oamenii mai plini și prietenia se închega. Astfel, străinul afla că cei trei erau *scapeți* (scopiți), adică adevărații „Îngeri ai Domnului pe Pământ", la Tulcea, după ce își scurtaseră de bunăvoie organele genitale. La auzul acestor vorbe, străinul amuțea, privindu-i cu groază, la care lipovenii izbucneau în râs, bătându-l cu palmele grele pe spate și invitându-l să se alăture credinței lor. Dacă călătorul nu o zbughea pe ușă, fiind prea beat, scopiții îi ofereau bani, o rusoaică frumoasă pentru însurătoare și, abia după ce făcea doi copii, putea să-și taie giuvaerele pentru a intra în „Armata Îngerilor". Dar nu era nicio grabă, să meargă liniștit către Constantinopol, să-și rezolve treburile și dacă avea vreun gând adevărat îi găsea în același loc, în fiecare seară. Și cei trei râdeau zgomotos de fața călătorului la așa invitație, spunându-i printre hohote: *„Haraşo, gospodin, haraşo!"*, turnându-i alte și alte pahare de votcă. Și pentru că, la un moment dat, călătorul părea a fi prea plin, unul dintre lipoveni scotea din buzunar o bucată de hârtie maronie, dezvelind o scrumbie uscată și afumată, pe care o tăia rapid în fâșii subțiri, cu un cuțit scurt, pescăresc. Toți mestecau câteva felii și setea revenea și mai abitir ca înainte. Din acest moment, poate călătorul ar fi fost bine să observe că unul dintre lipoveni abia își înmuia buzele în votcă, vorbea puțin și zâmbea doar în colțul buzelor. De fapt, el era *Apostolul* scopit, cel care lupta pentru întregirea *„Armatei Îngerilor"*, care, odată ajunsă la 144 de mii de suflete, avea să pogoare divinitatea pe Pământ, în timp ce ceilalți doi erau doar doi bieți circari bețivi, buni doar să-l amețească pe călătorul curios, naiv și speriat.

În zorii zilei, acesta se trezea buimac, în Port, pe vreo grămadă de cărbuni sau buștenii, cu o durere cumplită de tâmple și insuportabilă între coapse. Fără să-și mai aducă aminte mare lucru, își ducea mâna jos, mai mult din obișnuință, și un răcnet neomenesc îi țâșnea din piept, când degetele tremurânde de băutură descopereau vălmășagul de bandaje, cusături, sânge închegat și minunatele giuvaere lipsă. În buzunarul din dreapta al hainei, simțea ceva cald și reușea să scoată un pachet străin, din hârtie maronie, cu miros de scrumbie uscată, pe care începuse să se întindă pete de sânge. Cineva scrisese, cu un creion chimic, cu litere slavone și latine: „Bine ai venit printre îngeri, străine!"

Călătorul leșina, nemaiștiind dacă totul este real sau o închipuire etilică, în timp ce caraulele care păzeau în port se trezeau din picoteală și, schimbându-și flinta de pe un umăr pe altul, clătinau din cap, gânditori: „Un alt scapet (scopit) la Tulcea".

Suvenir

Irina Roxana Georgescu

Pentru Alis

În prima clasă de la parter care ne-a fost repartizată nouă celor de la A existau cele mai odioase bănci roșii, postere cu scriitori pe pereți și geamuri mari prin care îi vedeam aproape zilnic pe Niculina și pe Gogu cum chiuleau de la ore să fumeze lângă sala de sport.

În prima clasă de la parter dădeam cele mai grele teste la mate, la chimie și la fizică, dar nu știam să ne plângem și oricum nu ne ajuta la nimic. În clasa a noua, când am revenit de la olimpiada de română, era deja Paștele, elevii luaseră vacanță, și ai mei au hotărât să nu îmi spună chiar atunci.

Dacă Alis în țara minunilor nu ar fi vrut cu tot dinadinsul să înțeleagă ce e interzis în dragoste, poate că la căpătâiul ei nu ar fi fost scris atât de devreme „Ruhuna in Fatiha".

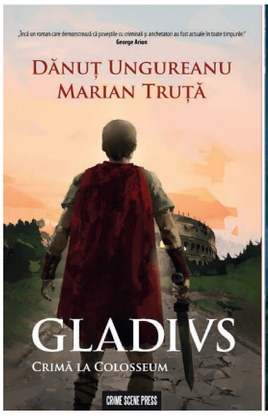

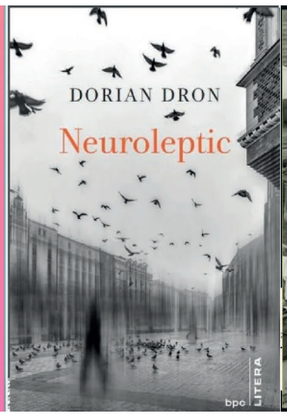

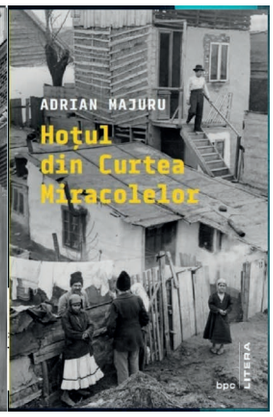

Marian Truță, Dănuț Ungureanu - *Gladivs. Crimă la Colosseum,* Crime Scene Press, 2023

Un roman polițist clasic, cu acțiunea plasată la Roma, în timpul lui Vespasian. Noire, pitoresc, construit bine. (Al. Lamba & Ficțiunea)

Simona Poclid - *Guzanja*, Eikon, 2023

Un roman semnat de o scriitoare din familia celor ultrasensibili în fața realității (ne putem gândi la Bacovia sau la Max Blecher), o scriitură încărcată de semnificații și grea de cuvinte. (Răzvan Ventura)

Cătălina Steriu – *Prea roz*, Eikon, 2023

Proză scurtă și ascuțită, extrasă cu sete din viața exasperant de prezentă în mințile personajelor. Fiecare personaj este memorabil, fiecare piesă e atât de bine șlefuită încât uiți că labirintul prozei se construiește secundă de secundă și rămâne cu cititorul chiar și după ce cartea se odihnește pe o măsuță sau în bibliotecă. (*Ficțiunea*).

„Istorii mici de familie, observații fine și suspans, două perspective diferite și un strop de mister." (Miruna Vasiliță)

Dorian Dron - *Neuroleptic*, Litera, 2023

Romanul lui e altfel. E ca și cum autorul stă de vorbă cu tine la o cafea. Începe cu o confesiune, pe care în mod eronat o interpretezi ca fiindu-ți destinată ție, cititorului, ca un pic mai târziu, printr-un artificiu isteț, să te introducă în gravitatea temei: „Până una-alta, fugi la somn. E ora. Ia-ți pastilele." De acum ești în roller-coaster. Nu mai poți coborî decât la finalul cursei. Când te dai jos, ești amețit, dar fericit. Ți-ai învins fricile.

Bun titlu. Căci asta e romanul. Un amestec de stări de veghe și somn profund. Romanul lui Dorian Dron e puternic prin grija pe care o acordă descrierilor mentale. Până la urmă, subiectul, tema, personajele, nici nu mai contează. *Neuroleptic* e o oglindă. Toți am fost acolo, măcar o dată. Și mai e iubirea. O iubire contemporană, ascunsă printre rânduri, somatizată, dar izbăvitoare. Am ales un fragment pentru a evidenția cele de mai sus:

„Noi, ca oameni cu rațiune și discernământ, avem nevoie uneori de persecuție, fie sub formă fizică sau spirituală. Și deja de aici mă poți opri și poți consemna în caietul tău o altă mare problemă cu care mă confrunt. Dar ascultă-mă, o formă de tortură trezește în interiorul nostru o nouă formă de conștiință. Ne victimizăm pentru a putea găsi un echilibru între imaginea pe care o vedem în oglindă și cea din afara noastră. Gândește-te că după un șoc, fie o simplă ceartă sau o bătaie în curtea școlii, ajungem să ne conștientizăm corporal nivelul de rezistență și de suportabilitate la durere. Și, de ce nu, chiar limitările noastre." (Narcis Amariei)

Adrian Majuru - *Hoțul din Curtea Miracolelor*, Litera, 2023

Viața unui borfaș mărunt, copilărind în interbelic apoi trăindu-și viata adultă în postbelic, Tata Moșu e un personaj fascinant, care-și asumă fărădelegile, nu încearcă să le justifice, ci doar să și le explice. (Al. Lamba)

Pornind de la istoria personajului, construcția microromanului este una circulară, începe cu studiul de caz făcut de medicul Ion Stănescu asupra unui delincvent închis pentru omor, un individ incitant și contradictoriu, care i se confesează doctorului povestindu-și afabil viața, accentuând, inevitabil, tarele impuse de către mediul social din care provine. Ulterior, printr-o împrejurare norocoasă, protagonistul scapă din camioneta care transportă deținuți, se ascunde în locuința unor frați din înalta societate. *Hoțul din Curtea miracolelor* este o carte care are o minunată atmosferă retro și care spune o poveste grozavă. (Iulia Micu)

Războiul

Alex Stoicescu

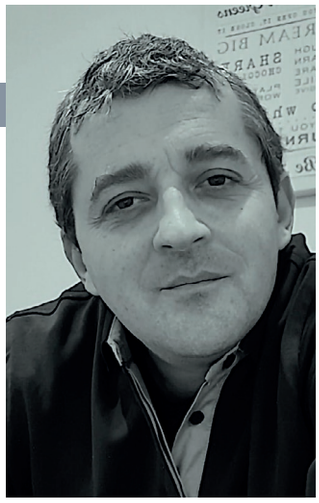

Războiul durează de atât de multă vreme încât doar din poveștile bătrânilor mai poți afla cum era pe timp de pace. Drone kamikaze mușcă din clădire în timpul nopții iar până a doua zi la prânz locatarii peticesc zidurile din bucățile strânse. Gloanțele sunt topite și transformate în produse casnice. În partea complexului cu vedere spre mare, un avion a intrat în plin înainte de a trimite două sute de suflete în întuneric. Suntem născuți și crescuți pe timp de război. Aflăm încă de mici asta, însă știm doar din auzite ce înseamnă pace. Noaptea nu ieșim niciodată din case și puțini se întreabă de ce bombardamentele nu continuă în timpul zilei. Umblă vorba că ar fi un experiment pornit cu multă vreme în urmă pentru a obișnui populația în cazul unui conflict planetar. Nu există victime decât dacă cineva din afară ne-ar considera pe toți așa, dar nu știm cum e „afară". Nu există „afară". Există doar complexul de apartamente, deșertul, marea și munții. Există și lumi demult dispărute despre care învățăm la școală și mai învățăm că orașul nostru e locul cel mai râvnit de pe glob, iar dușmanii luptă neîncetat pentru cucerirea lui.

Depravatul din Gorgani – cartea pe care nu o lași din mână

Narcis Amariei

Depravatul din Gorgani, da, de trei ori da, pentru că am găsit în această carte o temă universală, un mesaj puternic și un personaj memorabil. Dar ce este mai important, *Depravatul din Gorgani* este genul de carte care poate readuce plăcerea cititului în oameni, care are puterea de a scoate literatura română contemporană din conul de umbră în care a intrat de ceva timp. Este cartea pe care nu o lași din mână pentru că are ingredientele magice ale *Poveștilor Nemuritoare* pe care le citeam în copilărie. Cartea Doinei Ruști mă duce cu gândul la adolescența mea în care citeam, pe ascuns, *Decameronul*. Autoarea suprapune cele „52 de ciudățenii" peste un București încântător, cu personaje ,,de fum", îmbrăcate fistichiu, trăind drame și dramolete, iubiri și trădări. „Testamentul" Depravatului, cele 17 reguli de aur pe care le primește Eleni

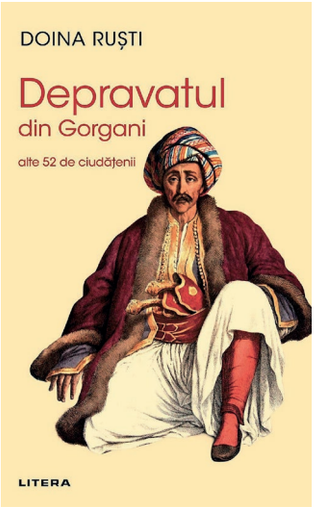

în cartea îmbrăcată în mătase sunt, de fapt, dorințele noastre ascunse, izvorâte din timpuri uitate, încuiate într-un cufăr cu o cheie sofisticată. Ficțiune în stare pură, pasiune, un drog literar care te transportă dincolo de searbăda realitate.

Am ales un fragment care adună toată forța descrierii, tehnica literară impecabilă, spiritul Doinei Ruști.

„Era un tip îmbrăcat în mătase, o persoană căzută din cer și, ca să întărească această impresie, a început să vorbească într-o limbă misterioasă. Elina a rămas nemișcată, holbându-se la buzele necunoscutului care scoteau niște cuvinte bizare.

Apoi omul a scos un catastif și-a-nceput să deseneze ceva. Părul, legat într-o coadă, i se furișase după ureche, iar ochii îi străluceau lupește, la umbra unui fes cam lălău.

Elina a rămas un timp în picioare, dar, când bărbatul i-a făcut semn, s-a apropiat fără pic de sfială. Pe fila albă, îi făcuse portretul, așa cum stătea, cu o mână pe coș.

Era ceva neomenesc în toată această întâlnire. Nalbele înalte, cucuta și tufele dimprejur făceau ca toată povestea să pară fără legătură cu viața reală. Restul a fost spontan și aproape mistic: o legătură rapidă sub rămurelele de afin. Câteva nalbe s-au frânt, fesul bărbatului s-a rostogolit până la gard, iar Elina și-a pierdut un ciucure de la pantof.

Când a ieșit din curtea bisericii era altă ființă, iar întâmplarea urcase la cer printre faptele care nu mor niciodată."

Doina Ruști, ***Depravatul din Gorgani. Alte 52 de ciudățenii*****, Litera, 2023**

Pagini de versuri

Miruna Vasiliță

Mi-am propus ca anul acesta să citesc mai multă literatură română contemporană. Și totuși, lectura unui volum de poezie îmi trezește mici neliniști, pentru că solicită mai multă răbdare, calm interior, iar uneori implică o recitire. Chiar și o a doua. Poeziile sunt esențe, așadar ratarea sensului lor pândește la fiecare pas.

Amar lin, volum de poezie semnat de Florin Spătaru, surprinde prin imagini vii și nu are nimic din ermetismul peste care mă temeam că am să dau. Versurile sale au adesea rimă interioară, fac trimiteri la scene domestice, citadine sau din natură, și emană un anumit spirit ludic, ceea ce face ca apropierea cititorului să vină firesc și să nu treacă prin sincope pe parcursul

lecturii. În plus, cartea conține mai multe ilustrații realizate de autor, de fapt extensii ale stărilor transmise prin versuri.

Acest volum de poezie nu este primul pentru Florin Spătaru și întotdeauna m-a intrigat trecerea de la proză la poem sau viceversa. Prozele sale sunt conduse cu forță și maturitate, poeziile, în schimb, lasă senzația dulce-amăruie a unei căutări constante, a unei incertitudini, a unei angoase. Am rezonat cu această latură a autorului și nu am putut încheia lectura cărții până nu am recitit fragmentul care a stăruit cel mai mult în mintea mea: *doar noaptea târziu /îmi pipăi fiecare pliu /îmi permit să mă-ntind /mă surprind clevetind //desfac paragrafe întortocheate/ mă lupt /cu oameni tolăniți peste moarte /îmi scot țepii din spate și mă scufund în carte.*

Florin Spătaru, ***Amar lin*****, Eikon, 2023**

Augustin Cupșa: vedeam lumea ca pe un muzeu al cititorului

A consemnat Zenob

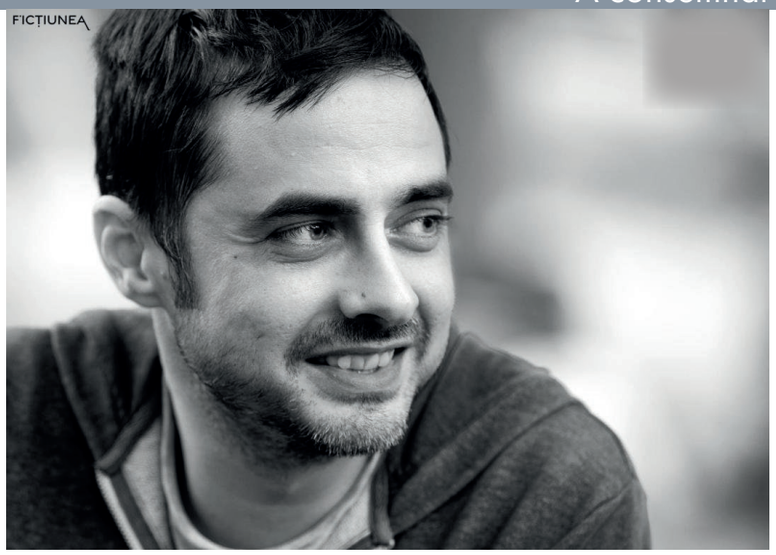

N-ai devenit prizonierul unui singur gen sau al unei singure formule epice, ci, din contră, ai asimilat și ai practicat cu naturalețe și cu autenticitate romanul, proza scurtă, literatura pentru copii, chiar și scenariul pentru film. De ce una și de ce cealaltă?

Proza scurtă și romanul nu mai sunt astăzi atât de îndepărtate, nici ca popularitate, nici ca exigențe structurale. După modelul american, prozele scurte încep să devină „long stories" cum le zicea Richard Ford, romanul își cultivă la rândul său o formă scurtă, rapidă, uneori poetică, așa că cele două formule se apropie. Apoi, evident, nu e vorba de aceleași dimensiuni, am intra într-o metonimie amuzantă, dar asemănările încep să se vadă și la nivel structural. Noi, românii, așa cum remarca Mircea Iorgulescu, am preferat multă vreme genul scurt, schița, proza gazetărească, un *stand-up fiction* care își încetează existența îndată ce apare alt subiect în gura lumii. Romanul e lent și laborios, dar în secolul trecut și-a câștigat locul întâi. Sub influența americană, avem o proză lungă, structurată și amănunțită, foarte puțin spontană. Am scris și roman, chiar și unul experimental, la debut, și aș vrea să scriu mai departe roman, dar sigur o să îmi mai placă să scriu o proză scurtă care să fie proaspătă și să o văd cum se desfășoară sub ochii mei într-o lectură rezonabilă ca timp. Întotdeauna mi-au plăcut romanele tip nuvele, cum au scris Giorgio Bassani, Isac Babel, Aglaja Veteranyi, Andrei Platonov, Ismail Kadare, Herta Muller sau Patrick Modiano. Ceva consistent, nu doar o lectură de mers cu trenul, cu o dublă realitate, cu o stilistică particulară, la care să te întorci cu gândul. Poate de asta îmi plac și scenariile, te obligă să fii sugestiv și vizual, fără să pierzi din vedere o logică ascunsă. Dar scenariile sunt opere efemere, ele se înfățișează regizorului, actorilor și unei părți din echipa de producție, apoi, în cel mai bun caz, dispar într-un film.

Recent ai publicat un volum de literatură pentru copii: *Două furnici și un elefant. De la un capăt al lumii la celălalt*. În calitate de creator de ficțiune, de scriitor, cum te raportezi la copilărie? Dar ca psihiatru? Te rog să ne spui când și cum a început povestea celor două furnici și a elefantului călător.

Furnicile și elefantul au fost și încă sunt pentru mine o bucurie care se rostogolește și nu se mai oprește. Te face să râzi, dar și să iubești și să fii mai înțelegător. Cred că a început de la o imagine fără claritate, era un elefant care se întorcea cu susul în jos și cu josul în sus), dar el făcea asta pentru că se afla în contradicție cu un lucru care nu se vedea, era o furnică, evident, ce putea fi mai mic de atât? Apoi a mai venit una, ca să se echilibreze situația. Iar furnicile vorbesc ore în șir la telefon, mănâncă piure de castane, își fac liste cu dorințe și, uneori, dansează cu elefantul. Așa a început povestea, în întunericul camerei, căutând figuri cu Ioana care să o facă să râdă și apoi să adoarmă. „Povești inventate" – le zicea ea. Pentru că celelalte sunt deja scrise. Toate poveștile încep de la niște imagini neclare care își caută cuvintele. Iar cuvintele s-au tot adunat, iar eu am fost nevoit să le notez ca să nu le uit. La un moment dat, mi-am dat seama că era un mic roman. Pe urmă am avut norocul prin Iustina Croitoru să o cunosc pe Andreea Dobreci, iar ea a dat formă întâmplărilor așa cum îmi imaginasem. Sau chiar mai bine.

Este greu pentru un autor român să se impună, să se facă cunoscut, publicat în străinătate? Dar în România? Cât de (ne)mulțumit ești de receptarea cărților tale?

Cred că e destul de greu pentru oricine să se orienteze atât ca cititor, cât și ca scriitor într-o lume atât de „la vedere". Dar oricine a dobândit un dram de maturitate știe că în primele rânduri nu găsești întotdeauna ce e mai bun, nici la magazin, nici în literatură. Știi că unele lucruri sunt acolo pentru că e vorba de marketing, de promovare, de cei care se bagă fără jenă în față sau fac mizerii altor autori, se erijează în critici sau editori, cei care scutesc enorm din timpul de elaborare a produsului pentru promovare. Mulți dintre criticii literari sunt, mai corect spus, agenți literari ai unor scriitori. Sunt critici care pun pe contul lor fragmente din romanele autorilor preferați înainte să intre la tipar, care promovează o colecție sau o editură. Vă dați seama cât de „obiectivi" sunt față de alți autori, de alte edituri. Și cât de mult își prețuiesc și își onorează meseria pe care și-au ales-o. Pare că a fost mai mult o alegere de nevoie. Și eu sunt un cititor, și eu sunt, la rândul meu, parte din public, nu țin cont de grupuri, edituri, prietenii, și mai sunt și alții ca mine, care încearcă să rămână echidistanți în această lume complicată, asta pentru că își respectă munca și convingerile. Sper să vină din nou o generație care să aleagă valorile și să iubească ceea ce fac, altfel nu se poate merge înainte.

Integral în versiunea online

Povestiri belgiene (I)

Casa din visul celei dintâi nopți

Laurențiu Vlad

Am intrat în curte, treceam de luni bune, în aproape fiecare noapte, pe lângă casa aceea cu ferestre întunecate, cu terasa ascunsă într-un crenel la primul cat, cu o curte engleză, aveam să o văd când am intrat înăuntru. Cu teama celui ce încalcă un consemn vechi de când lumea, am străbătut un culoar cenușiu care nu avea nimic pe pereți, pe jos; doar marmura sau cimentul rece, nu-mi dădeam seama ce este, căci părea că odată ce înaintam, pardoseala se schimba cu totul, metru cu metru.

Dintr-o dată, coridorul s-a transformat într-o cameră pătrată, nu știu dacă ajunsesem la parter, la etaj sau mă pierdusem în subsoluri; nu se vedea nimic nici înainte, nici înapoi, nici în afară, căci totul era orb. Dar în camera aceea, goală cu totul, se zăreau câteva piese de mobilier, fruste, un pat, o masă, iar pe unul din pereți, și un ochi de fereastră.

M-am grăbit să văd ce e afară, dar nu am recunoscut nimic, nici strada, nici curtea... era o curte îngustă pe marginile căreia se îngrămădeau în loc de garduri, pereții altor case mai înalte, cu mai multe caturi, pereți goi, orbi, dar care îmi păreau că ascund priviri bolnave. Mi se părea că nu pot ieși, căci aș fi fost văzut, aveam o ciudată senzație de clandestinitate; în orice caz, ce se vedea în afară, prin poarta întredeschisă a curții, nu avea nimic a face cu strada din care intrasem...

Am încercat să mă întorc traversând camera mare ce dădea în curte, luând-o apoi pe un culoar mai îngust decât cel pe care venisem; era normal, îmi spuneam, gândind la drumul de ieșire, casa dinăuntru nu putea fi decât mai mică, mai înghesuită! Casa dinăuntru? Nu am găsit; casa dinăuntru se sfârșea într-un perete din spatele căruia se auzeau șoaptele unor oameni ce păreau că știu că dincolo, pe undeva, este un intrus, adică eu, îmi spuneam cu teamă. Refăcând drumul înapoi am ajuns din nou în camera ce dădea în curte, dar era deja altă cameră și altă curte. Nu am mai îndrăznit să ies să văd cum era și strada ce se întrezărea prin poarta întredeschisă.

Am reconstituit în minte toți pașii pe care i-am parcurs din momentul în care am fost înghițit, aceasta era senzația, de curtea engleză. A fost în zadar, captivitatea mea se adâncea, iar senzația că mă afundam într-un labirint era din ce în ce mai acută. Ajunsesem să mă bucur când recunoșteam vreo piesă de mobilier sau vreun culoar ori vreo cămăruță în care mai intrasem. Șoaptele însă mi se păreau aceleași, peste tot, deși mi se părea uneori că liniștea era prea apăsătoare, asurzitoare, paradoxal; oare aceeași oameni în spatele pereților?

Așa am rămas de atunci, captiv, paralizat de frică în casa dinăuntru, fără să mai pot vedea pe cea dinafară; nu știu de când, parcă dintotdeauna, căci nu am mai avut amintiri de dinainte. Așteptam să se lumineze, ca să intru în cea de a doua zi a istoriei mele belgiene.

Pădurea Plesștilor

Florin Pîndaru

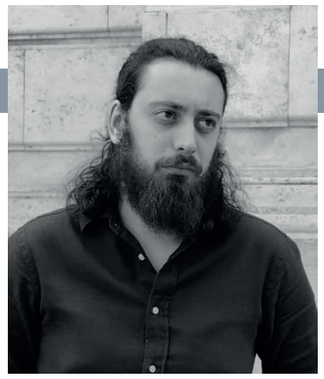

— Stai mai îndărăt!, se răsti bătrânul cu o voce care, deși fermă și poruncitoare, nu putea ascunde blândețea firii sale. Prin locurile astea-s lupi și alte soiuri de jivine. Dacă nu te ții aproape de mine, n-am să te pot apăra de primejdii.

În timp ce spunea acestea, moșneagul agita în aer un băț lung și gros ca acela de care se folosesc ciobanii când își poartă turmele pe pășuni. Era bătrân numai după înfățișare și, mai cu seamă, după uitătura înțeleaptă, căci după vârstă era încă tânăr. Îi plăcea să se poarte bărbos și cu plete. Așa-i băsmise, demult, în vremea prunciei sale, tată-său că se purtau bărbații. În mintea lui de copil o imagine ca aceasta trebuie că a stârnit oarece fascinație de ajunsese el, după atâția ani, să nu se poată pricepe pe sine decât în chipul acesta.

— Viu, bre, numa mă uitam și io... ripostă copila care-l însoțea. Matale..., făcu o pauză parcă spre a pune greutate cuvintelor, prea degrabă te-nspăimânți. Cât îs locurile astea de frumoase și liniștite, alde matale tot primejdioase le găsești.

Într-adevăr, locurile acelea purtau pecetea unei liniști nelumești. De parcă Dumnezeu însuși, voind să uite de zarva lumii în răstimpuri, își îngâna pașii spre pădurile de brazi care li se-ntindeau dinainte celor doi drumeți. Un aer tare și răcoros îi ferea de toropeala zilei de iulie peste care un soare plin, ajuns deja la jumătatea urcușului său, arunca o dogoreală uscată. Printre coroanele înfoiate de vânt ale brazilor, lumina trecea în pâlcuri răzlețe, ca printr-o sită, scăldând, din vreme-n vreme, chipurile călătorilor într-o baie călâie care le mângâia, catifelată, obrajii brăzdați de sudoare.

— Ai, Nuțo, darul vorbei întocmai ca mă-ta. Ferească-l Bunul din cer pe-ăla care s-o porni a te contrazice. Ți-s cuvintele la-ndemână de parcă s-ar ține de tine ca niște tovarăși buni.

În fiecare cuvânt ce răzbea de sub mustața lui deasă puteai lesne dibui o vădită mândrie. Vedea în nepoată-sa, care de-acum lepăda straiele copilăriei și le-mbrăca pe cele domnișorești, acea libertate a spiritului, acel freamăt neostoit al tinereței pe care le cunoștea atât de bine.

— Ehe, bunule, d-apăi ce-i omul pă pământ făr de cuvintele lui ? Nici lighioană, nici fire înaltă. Omu' fără cuvânt îi pomu fără rod. Nu m-ați învățat alde matale că dobitocul îl ghicești după nărav și omu' după vorbă?

Integral în versiunea online

Omul-Scriere-Invizibilă

(cel mai scurt roman-foileton autobiografic, asumat, scris vreodată și câteva citate)

by Adi-Georg(e) Secară, cu o literă aproape invizibilă

Unii scriitori sunt feline, unii bivoli, bizoni, unii boi pur și simplu, dar cu siguranță avem și fazani, pe lângă găile deja invocate, miei, prinți transformați în broscoi, unii sunt foc, aer, apă (am văzut azi „Elemental" cu fetița cea mică), praf, cașaloți, balene albe, rechini, hamsii, meduze, caracatițe, corali, arbori, pești sau plante de milioane de ani…

Eu ce sunt? Un pinguin, vreo țestoasă, vreo pirapitingă, un tigru sau o mangustă din Kipling, vreun lup, un căluț de mare, un mamut sau deja un șobolan de bibliotecă care se visează dinozaur sau vreo roată de cașcaval?

Dar mai bine să începem cu doi frați dintr-un sat oarecare, cu casă, pardon, case la *șușa*. Unul, cel mare, abia își luase casa, vecină cu cea a părinților. Și la un moment dat se sinucide spânzurându-se. Legenda spune că fratele mai mic l-ar fi văzut, dar nu a intervenit. După aproape douăzeci de ani, mai ieri seară, întorcându-se de la un mort, fratele cel mic, trecând șoseaua, este lovit de o mașină. Sau două. Nimic autobiografic, nimic biografic. Să fi fost lovit sau... Mâine va fi înmormântarea. Cei doi au mai avut o soră, care a murit în urma bătăii primite de la soț. Ce subiecte, ce personaje! Și mama lor, de aproape 90 de ani, imobilizată la pat, după ce în tinerețe își mai îngropase doi copii, doi băieți, la vârste fragede. Atât de fragedă, pardon, fragilă, împletind la șosete, nu pentru Moș Nicolae!

Dar mai bine să înceapă naratorul să povestească, fără grabă, cum și-a cunoscut soția. În ziua aceea se simțea ca un personaj al lui Marin Preda, cu nostalgia libertății și sălbăticiei... Robinson fără... Mrs Robinson, poate că fredonam pe ulița ce ducea de la halta C.F.R. la șoseaua despre care rulam mai sus, *șușa*, care ducea la Școala nr.4, acum Școala Sf. Nicolae din Golâmboanie, cea mai mare comună din Covurlui-Tecuci, *Jesus loves you more than you will know (Wo, wo, wo), God bless you please, Mrs. Robinson, Heaven holds a place for those who pray, (Hey, hey, hey… hey, hey, hey)*, unde mă duceam să fac istorie, în ziua de 2 septembrie 2002, o zi de luni, și știți cum sunt zilele de luni când ai cicatrici de la Camil Petrescu, Kundera, Fowles și de la iubirea care, dacă trebuia să aibă un nume, și avea un nume, se transforma încet într-o fantomă de nume, deoarece femeia se hotărâse să o omoare și n-aș spune că nu era o idee bună, deși eu aș fi vrut, consecvent, să nu o omorâm, deși era un zombi.

Integral în versiunea online

Anan de Amiranda

Ionuț Calotă

Era o femeie urâtă.

Poate chiar printre cele mai urâte din Arhaicunești.

Toți locuitorii o urau și, la început, chiar și eu o urâsem, dar asta doar până când mi-a dat primele semne că e interesată și ea de mine.

Spuneau, pe la colţuri, despre ea că e vrăjitoare, că face farmece și apoi răpește sufletele naivilor cu trucurile ei.

Avea faţa cam pătrăţoasă, deformată și ochii ieșiți într-un chip exagerat din orbite.

Totuși, mă excita de câte ori o vedeam. Avea ceva în privirile ei dure, în mișcări. Îmi transmitea o emoţie pe care multe femei frumoase nu o reușeau. Avea un fel al ei care o făcea să fie plină de graţie, în stilul în care se mișca, vorbea sau zâmbea, cum își atingea părul ca să și-l aranjeze sau cum mă privea. Glasul ei transmitea semnale erotice invizibile.

Eram obsedat de ea. O urmăream. La început, îi trimiteam poezii anonime, pe care le scriam când

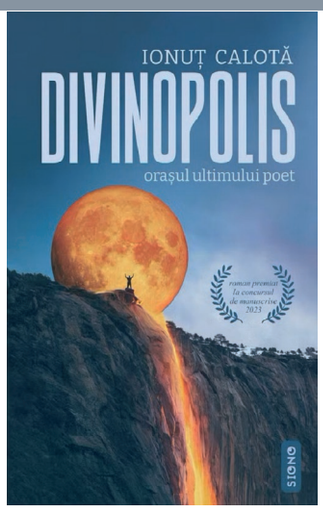

mă întorceam acasă, tulburat după ce o întâlneam.

Eram atras de parfumul ei natural, necontrafăcut. Mirosul ei mă anestezia. Parcă împrumutase toate aromele de la florile pe care le vindea trecătorilor. Mă hipnotiza.

Ea a fost cea care a spart gheaţa, dându-și seama că eu sunt prea timid ca să o abordez direct.

— Cum te cheamă, gagiule?

— Anan de Amiranda, am răspuns fâstâcit și surprins.

Ideile îmi atârnau ca niște șerpi cu clopoţei.

— Sunt fascinat deja de tine și tot mai curios, am continuat stânjenit. Vreau să-ţi cunosc toată viaţa.

Am întrebat-o de ce este creolă și mi-a mărturisit că tatăl ei este rrom și mi-a arătat, ca să-mi demonstreze, poza cu el, în care o mustaţă imensă strălucea ca o tăietură de cuţit în întuneric.

— Ar fi prea multe de povestit. Pe scurt, tatăl meu natural a fost celebrul poet naţional Paraschiv Juliet Mironescu, devenit faimos după ce a publicat cartea Descântece ţigănești. A călătorit mult prin Europa, chemat de mari literaţi ai lumii, de la care a primit numeroase elogii și premii. Din Portugalia și-a adus o tânără gitană localnică ca să îi fie slugă în casă, dar după ce aceasta a rămas gravidă cu el, i-a oferit libertatea, o casă aici în Arhaicunești și o rentă lunară. În felul ăsta, însă, pe mine m-a abandonat, astfel că nu l-am cunoscut niciodată. Tată mi-a devenit un ceangău care s-a căsătorit cu mama când aveam vreo 5 ani, dar care s-a comportat cu mine exemplar. Ţin la fel de mult la el cât am ţinut la mama. De fapt, doar cu el locuiesc acum, pentru că mama a murit în urmă cu 3 ani, după o lungă suferinţă, în urma unui cancer la colon. La câteva zile după ce s-a dus ea, am aflat că în aceeași perioadă a decedat și tatăl meu natural. Mi s-a comunicat asta printr-un notar care a venit la noi și mi-a înmânat actele pentru ce-mi lăsase el prin testament, o mașină și conacul pe care l-a avut în târgul Delureștii de Mare. Apropo, nu vrei să mergem împreună în vizită la moșia pe care am moștenit-o?

fragment din romanul *Divinopolis* – orașul ultimului poet, câștigător al unui concurs de manuscrise și publicat la sfârșitul anului 2023

Ce etichetă punem pe cotorul romanului ?

Florin Spătaru

Contrar părerii unor anglofoni afoni, istoria romanului e milenară, pentru că deși secolul lui de aur a fost cel romantic (al XIX-lea), trebuie să coborâm mai mult în timp pentru a-i atinge rădăcinile. În Europa, romanul începe cu Chrétien de Troyes și ciclul arthurian, iar în Asia începe cu *Povestea lui Genji*, scrisă de Murasaki Shikibu. De altfel, termenul de roman provine din expresia « mettre en roman » și anume a traduce în latina vulgară. Autorul nu e mare lucru la începuturi, poate doar un biet Adam în căutare de Evă sau de Excalibur. Peste ceva timp, autorul împinge personajele, chiar și povestea pentru a se îneca într-un nombrilism exhibiționist. Când autorul e prea plin de el, oferă destul de mult aer și prea puțin cântec. Am avut un singur Mozart și o gârlă de papugii.

Dar în goana avidă de etichete a apărut și acest aproape oximoron: romanul autobiografic. Orice face un artist e impregnat de el. Chiar și să vrea, nu va putea să se șteargă complet, nici măcar cu gumele lui Robbe-Grillet. Pare mai degrabă o altă forțare de a sublinia încă o dată că acest roman este despre autorul de pe copertă. Inspirat din fapte reale. Nu ne pasă de faptele reale, de altfel chiar știința își bate capul cu natura realității, nu ne pasă de autor pentru că l-am căuta pe el dacă ne-ar păsa și nu i-am cumpăra cartea. Cred că mulți uită *caveat*-ul foarte util al lui Mark Twain (pseudonimul lui Samuel Clemens, iată cum povestea începe de la nume): persoanele care vor încerca să găsească motivații în această poveste vor fi aduse în fața instanței, persoanele care vor încerca să găsească o morală vor fi exilate, iar cele care vor căuta o intrigă vor fi împușcate.

Autorul trebuie să ne pună povești sub ochi, nu poze cu el. Se poate apuca de actorie dacă vrea turme de adoratori ai feței lui sau de dictatură, se pare că revine la modă.

De la Orson Welles citire, în *F vine de la Fals* (*F is for Fake*) învățăm despre natura artisticului: va exista mereu o doză de escrocherie, suntem bieți menestreli, nu fizicieni care jonglează cu particulele elementare. De aceea, autobiograficul sau jurnalul e cel mai eficient după moartea autorului.

În timpul vieții, nu poate fi decât poseur sau și mai trist cenzor al propriei vieți. De aceea, ficțiunea intervine ca o salvare și romanul îi stoarce tot ce are pe suflet. Așa că până la etichetele de pe cotor, cred că ar fi mai util să avem o poveste bună în roman.

Librăria din mintea mea

Constantin Ivanov

În mod normal, o librărie bună trebuie să fie încăpătoare, luminoasă și primitoare. Poate că sunt niște clișee, dar în mare parte cam acestea sunt cuvintele ce pot reda librăria pe care aș considera-o ideală pentru un *cititor model*, cum ar spune Umberto Eco.

Multe librării arată astăzi ca un supermarket obișnuit, unde cărțile sunt aranjate pe rafturi simetrice, încât se creează impresia că ar sta acolo nu cărți, ci produse obișnuite. Nici aranjarea haotică nu-i face cinste unei librării, dând impresia mai degrabă a unui depozit angro, decât al unui mediu plăcut pentru cititori. Vizitarea unei librării ar trebui să amintească de o călătorie mică într-un spațiu fascinant, de o intrare în labirint. Acest lucru e posibil prin aranjarea cu gust a spațiului, împărțindu-l în mai multe zone distincte, în care ar fi și câte un mic loc pentru lectură. În asemenea mod, cititorul și-ar putea aduce aminte mai târziu nu doar de librărie, adică locul unde sunt amplasate niște cărți, ci și stările și trăirile care l-au marcat în acel moment.

O librărie există în funcție de vânzări și de modul în care reușește să facă față condițiilor pieței, să aibă în stoc suficiente cărți, dar și să propună alte titluri valoroase pentru lectura și cultivarea gustului estetic al cititorului. În ceea ce privește realizarea unor topuri, acestea pot aduce pe de o parte beneficii, iar pe de altă parte pot umbri chiar unele cărți bune, mai ales în cazul unor topuri tendențioase. De aceea, e important ca acestea să fie făcute onest, în baza unor cauze susținute și cel mai important, să fie realizate pe diferite criterii și categorii, evitând astfel întocmirea unui singur clasament.

Ca o librărie să fie eficientă și să supraviețuiască, banii sunt un element important, fără de care nu poate fi posibilă existența ei. Este necesar o colaborare strânsă între edituri și distribuitorii de carte, pentru a pune la dispoziția cititorilor cele mai recente apariții și respectiv încurajarea reeditărilor. Astfel încât cititorii să nu piardă mult timp pentru căutări, bucurându-se mai mult de lectură. Mi-ar plăcea mult dacă ar avea și o secțiune de anticariat ce ar spori și mai mult interesul și vizitele pe la librării, întrucât va oferi accesul la un fond de carte mult mai bogat.

Se întâmplă să intri în librărie fără a avea un titlu anume pe care să-l cauți sau ești preocupat de o temă sau o problemă anumită, ar fi bine ca librarul să-ți ofere o consultație în cunoștință de cauză, să țină un dialog, să facă o prezentare a cărții solicitate/recomandate sau să împărtășească propriile impresii, pentru că o carte are nevoie să vină din mâna unei ființe vii ce rezonează cu ea. În același timp, librarul ar trebui să recomande o carte după nivelul de interes și de pregătire al vizitatorului, printr-o chestionare ușoară, să prezinte ultimele apariții editoriale sau să-l țină la curent pe utilizator despre cele în curs de apariție. Se poate institui și un club de lectură de diferite profiluri de vârste, interese, pregătiri sau educație. Pentru mine, librarul nu trebuie să se rezume la identificarea cărții, predare și achitare, întrucât nu sesizăm nicio implicare umană, emoțională, afectivă. Dl/dna librar ar putea, în acest fel, să însușească gusturile fiecărui client fidel, pentru a ști ce să-i propună din aceeași sferă de interes când mai intră. Acum însă, librăria pune un mare accent pe confortul material, fizic, lăsându-l pe cel intelectual, afectiv pe un al doilea plan.

Integral în versiunea online

Florin Spătaru - *Viespea de pe limbă*, **Voxa, 2023**

Este un volum de proză scurtă, o gură de aer tare, întocmai ca cel de afară. Povestirile se desfășoară în ritm alert, cadru cu cadru, într-o suită surprinzătoare, care m-a purtat în timpuri și spații variate, atipice. Personaje stranii, ca acel iL of Khan, agent într-o lume a viitorului, transformat din simplu executant în păpușarul principal, imersează realitatea actuală cu o ușurință fermecătoare. Alt personaj recunoaște pe trotuarul de vizavi silueta celui care i-a bântuit coșmarurile în copilărie. Totul e ciudat sau picant. Senzualitate frustă (ca în romanul *Greier de topaz*), scene care îți accelerează pulsul, dar și mici instantanee duioase ale vieții de zi cu zi.

Dincolo de formă și stil, scriitura lui Florin Spătaru are miez. Nimic nu e ceea ce pare a fi. (Miruna Vasiliță)

Corina Ozon - *Cineva în orașul ăsta te iubește*, **Trei, 2023**

Povestea o are în centru pe Gloria, o femeie despărțită de soț și care-și crește singură fata ajunsă la sfârșitul studenției. Fostă jurnalistă de investigații, ea duce acum o viață relativ liniștită și cumva monotonă alături de fiică și de un motan incredibil de blând, însă viziunile pe care le are la răstimpuri și pe care nu le poate nici controla, nici înțelege, o obligă să urmeze și o altă carieră pe lângă cea de profesoară, anume aceea de detectiv criminalist, colaborând cu o secție obscură a poliției. (Al. Lamba)

Simona Goșu – *Stela*, **Polirom, 2023**

Roman de personaj, cum o sugerează titlul, despre viața fără surprize a unei menajere, pe nume Stela, caracter nebrăzdat complet de civilizația citadină. Unele conflicte milenare nu se opresc niciodată. (Florin Spătaru)

Marius Balo - *Pătura roz*, **Litera, 2023**

Romanul are un stil cursiv, este scris simplu și tocmai prin asta impactează: te face să fii cu el acolo, după gratii, îndurând traiul nedemn din închisoare și așteptând un termen care se prelungește la nesfârșit. Autorul transmite situațiile crunte, stările pe care le trăiește, într-un mod simplu, fără să facă paradă de suferințele prin care a trecut. Lasă loc vieții interioare a cititorului să desfășoare pe fundalul imaginației filmul celor opt ani din viață pierduți de Marius pe nedrept. Este o carte care te face pe tine, ca cititor, să trăiești viața dintre copertele ei. (Ligia Pârvulescu)

Femei, bărbați și faptele lor, **volum colectiv, coord. de Ligia Pârvulescu, Litera, 2023**

Considerabil la acest volum este, printre altele, faptul că, scriind despre raporturile dintre femei și bărbați, autorii par a se dezbrăca de haina genului lor sau, mai precis, de prejudecățile atașate acestuia, astfel încât visceralitate asociată, de obicei, masculinului și fragilitatea feminină fac parte din compoziția punctului nodal în care se intersectează nu doar rolurile de autor/ autoare, ci (și aici cred eu că trebuie pus accentul) tipurile diferite de umanitate. Este cu adevărat fascinantă frizarea realului pe marginea căreia se construiește întregul eșafodaj narativ, în reflexia căruia adevărul brut este preferat rafinării excesive (stilistic, lingvistic, tematic), poate și din dorința de a pune pe masa prezentului adevăratele cărți de identitate ale femeilor, ale bărbaților, cosmetizate de-a lungul timpului fie din rațiuni ideologice, fie prin pudrarea excesivă generată de variile curente de gândire „la modă". (Smărăndița Costin)

Complexul

Marius Dichișan

Se trezi când soarele abia mijea primele raze, corpul lui setat pe aceea repetare zilnică numită rutină, era ca un ceasornic. Tehnologia avansase enorm în ultimii ani, iar joburile deveniseră o raritate. Roboții și supertehnologia le luaseră locul, cine mai avea nevoie de oameni. O retribuție minimă garantată le astupase gura și nevoile, dar nu le putea alina sentimentul inutilității. Zeci de ani fuseseră instruiți pentru muncă, iar acum mulți nu-și mai înțelegeau rostul în societate. „Tehnologia a dezrobit omul", era sloganul omniprezent."Și tot ea l-a adus aproape de extincție", gândi el, privind în gol de pe terasa complexului situat la 4000 de metri altitudine. Jos, nu se mai zărea decât un peisaj dezolant, ruinele unei societăți cândva înfloritoare. „7-8 miliarde de oameni", murmură cu groază, gândindu-se la puținii supraviețuitori care populau acum complexele. Toxicitatea solului avea să scadă la jumătate abia după 500 de ani. Doar piatra va rezista în tot acest timp, ca o mărturie a trecerii omului. Poate, dacă omenirea va supraviețui aici, pe vârfuri, cineva va coborî din nou pe pământ. Poate vor avea o nouă șansă.Se ridică, aruncând o ultimă privire spre lumea toxică de jos, apoi se îndreptă spre cantină. Era vremea micului dejun: ceai și pâine integrală. „E bun", își zise, deși, era conștient, că ceaiul nu era din plante, iar pâinea nu avea niciun bob de grâu. Aici, pe vârfurile munților, creștea doar mușchi.După ce-și potoli foamea cu proteine artificiale, se îndreptă spre sălile de recreație. Majoritatea oamenilor se aflau acolo, deconectați de la realitate. Era singura alternativă care le menținea mintea limpede. Își puse casca și se așeză pe patul ergonomic. În câteva secunde, se afla pe malul Mării Adriatice, înconjurat de zborul pescărușilor. Ce mai conta care era realitatea?

Dramaturgul și teatrul actual – un salt în timp

De vorbă cu Radu Popescu, dramaturg, regizor și director al Teatrului Apropo

Andrei Velea

Salut, Radu. În timp ce căutam pe internet informații despre teatrele independente din România, am dat de un interviu mai vechi cu tine. Era din 2013. De obicei, nu citesc interviuri așa vechi în ideea că nu mai sunt de actualitate, că lucrurile s-au schimbat mult între timp. Totuși, mi-au atras atenția câteva afirmații și am început să-l citesc tot. Pe măsură ce citeam interviul, încântarea mea era din ce în ce mai pregnantă. La fel și sentimentul că, uite, în zece ani mare lucru nu s-a schimbat.

Spui undeva în acel interviu că „nu există legătură clară între ceea ce se scrie, ce se premiază și ce se montează". Mai e valabilă și astăzi această situație? Textele premiate la concursuri se și joacă efectiv? Dar teatrele de astăzi, private sau de stat, au o legătură mai bună cu autorii de texte dramatice? Tot „pe zvonuri" aud regizorii sau teatrele de autori?

Cred că situația s-a îmbunătățit într-un mod semnificativ, dar din perspectiva textelor premiate n-aș putea spune că este o schimbare totală de paradigmă. Totuși cred că sunt câteva schimbări majore în ultimii ani.

Pe de o parte (nu mai țin minte exact cum funcționau lucrurile în 2013, dar parcă nu era chiar așa) – există câteva concursuri de dramaturgie organizate de teatre, eventual în cadrul unor Festivaluri, care își propun ca scop montarea textului câștigător (Bacău, FEST-FDR Timișoara, Focus Drama Baia Mare ș.a.). Chiar dacă acest lucru nu reușește întotdeauna sau în totalitate, acesta poate fi un stimulent important.

Pe de altă parte, o bună parte din regizori, mai ales cei din generațiile mai tinere, au prins curaj și propun mult mai des texte românești teatrelor de stat; sau propun dramaturgi în echipa de spectacol pentru scopuri variate (adaptare, dramatizare). De asemenea, există metoda „devised-theatre" în care echipele de spectacol își scriu singure textele pe o temă dată, pornind de la experiențe personale sau o documentare colectivă. Doar că o bună parte dintre aceste modalități de a ajunge la scenă nu sunt neapărat o veste bună pentru dramaturgul „de acasă", pentru că propun aceste posturi celor care sunt deja acolo, care au o experiență mai directă cu scena – și nu implică montarea unor texte preexistente.

Tot în acel interviu spui: „Am ajuns la concluzia că textele mele nu pot ajunge pe scenă decât dacă mi le montez singur". Crezi, în continuare, că se întâmplă și astăzi la fel? Din exemplele dimprejurul tău, sau de care ai tu cunoștință, tot să îți întemeiezi propria trupă sau propriul teatru e calea prin care poți deveni cunoscut ca dramaturg?

Eu nu mai sunt în această situație. Deși baza, pentru mine, a rămas montarea la Teatrul Apropo, au fost teatre din țară sau alți regizori care mi-au montat textele. De asemenea, am montat alte texte sau proiecte în alte teatre în calitate de regizor, unde calificarea mea de dramaturg a ajutat foarte mult. Dar eu nu pot fi un etalon, eu fac asta deja de mulți ani și tot nu pot să spun că am ajuns la nivelul la care să îmi fie comandate sau cerute texte. E posibil să fie și un contraefect derivat din faptul că sunt cunoscut pentru munca de la Apropo și pentru faptul că îmi montez propriile texte; sau se poate datora faptului că textele mele nu sunt publice și nu circulă foarte mult. Nu îmi dau seama.

Dar, în mod sigur, există și alte căi de a fi montat în afară de a întemeia un teatru.

Închei acel interviu cu un verdict demn de poezia concretului: „Nu am mari speranțe în privința sistemului… Sunt foarte multe tabuuri și o ipocrizie uriașă." S-a schimbat optica ta cu privire la sistem? Sau, în continuare, teatrul de azi se mișcă mai degrabă în pofida sistemului decât în virtutea lui? Ce susține în lumea teatrului de azi mișcarea înainte, căutarea estetică?

Vezi ce am spus mai sus. Întotdeauna am fost un outsider și cred că am rămas un outsider. Nu sunt prea iubit de critică și nu cred că sunt cel mai în măsură să dau verdicte care, oricum, nu interesează pe nimeni.

Dar, pentru că m-ai întrebat: s-au schimbat tabuurile, lucrurile se mișcă, evoluează. Din păcate, cred că anumite ipocrizii s-au schimbat cu altele, iar unele au rămas aceleași. Desigur, în ochii publicului din ce în ce mai firav sau ai unui istoric al teatrului, ori prin prisma vremurilor extrem de tulburi pe care le trăim la nivel global – acestea sunt doar meschinării lipsite importanță.

Consider că fiecare dintre noi are datoria să lucreze cu onestitate, cu pasiune (dacă există) acolo unde se află – pentru a lăsa ceva în urma sa, mai mult ca oricând într-un domeniu atât de „pieritor" cum e teatrul… „Restul e tăcere".

Integral în versiunea online

Ildiko

Rodica Bretin

La o lună și jumătate după ce mama mă înrolase cu forța în legiunea străină, grupa mică a grădiniței germane de pe strada Lungă, lucrurile s-au schimbat. În bine, sau așa am crezut la început.

Printre gratiile singurătății s-a strecurat o rază de soare. Speranța avea ochii verzi, codițe blonde și se numea Ildiko. Noua venită era unguroaică și – minune! – nu știa vreun cuvânt în germană. Copiii au primit-o la fel ca pe mine, cu răceală și superioritate. Evident, am fost atrase una de alta, ca două naufragiate exilate pe o insulă, deși a noastră era departe de a fi pustie. Ne-am împrietenit repede, schimbând promisiuni și jurăminte de veșnică amiciție în română, limba pe care o știam amândouă, eu mai bine, ea cu scăpări gramaticale – dar nimeni nu-i perfect.

Am deprins multe de la noua mea prietenă: să joc „șotron“, „Popa prostu'“, "Baba oarba“, să alerg prin curtea cu pietre, căzând și julindu-mă, dar fără să îmi pese dacă mă întorceam acasă cu batista legată în jurul câte unui genunchi, pătată de sânge. Însă ce am învățat cu adevărat important – deși nu știam pe vremea aceea să îi dau un nume – a fost *arta disimulării*.

Nu trebuia să știu germana, era de-ajuns să mă prefac. Și-am început să repet după ureche „Für Papa“, „O Tannenbaum“, „Hände Waschen“, „Das bin ich und das bist du!“ și alte cântece sau poezioare. Le prindeam din zbor, apoi le turuiam ca un papagal, fără să am habar ce voiau să zică și fără să mă intereseze. Victorie! Vorbeam în sfârșit germana și încă cu un accent autentic. Mama, care la început fusese îngrijorată de progresele mele lente, ori mai precis de lipsa lor, acum se liniștise și era mândră de mine. Nu degeaba o cadorisise pe educatoare cu o mulțime de *atenții* pe care Fraülein Klara le primea cu un surâs modest, de misionar catolic ce reușise să convertească un păgân îndărătnic, aducându-l la adevărata credință.

Și toate astea i le datoram lui Ildiko. Dacă cineva m-ar fi întrebat „cum e prietena ta?“ aș fi tăcut probabil, încurcată. Cum să o descriu? Drăguță, deșteaptă, veselă erau noțiuni abstracte, prea complicate pentru mintea mea de copil. Îmi amintesc doar că avea gropițe în obraji, de parcă ar fi fost tot timpul gata să izbucnească în râs, iar degetele i le simțeam fierbinți când se împleteau cu ale mele. Și ochii, da, ochii îi erau verzi așa cum spuneau cei mari că ar fi marea pe care încă nu o văzusem.

Dimineața, cum ajungeam la Kindergarten ne căutam din priviri, apoi toată ziua ne țineam aproape una de alta, având grijă ca la jocurile cu restul grupei să nimerim în aceeași echipă. Și iarăși lumea mea ajunsese să se împartă în două, de o parte Ildiko cu codițele ei de culoarea mierii, de cealaltă copiii, educatoarea, restul lumii.

Pe Ildiko o aducea o femeie înaltă, blondă – mătușa ei îmi spusese. Mai multe nu știam despre ea. De ce nu venea cu mama ei, cine îi erau părinții, unde locuia, dacă mai avea frați sau surori – erau întrebări la care nu cunoșteam răspunsurile fiindcă nu mă gândisem măcar să i le pun. Lumea mi se părea prea mare ca să o pot cuprinde cu mintea și atunci o împărțeam în lumi mici care pluteau în aer, ca niște baloane de săpun. Treceam dintr-una în alta fără să le sparg; părăseam lumea de acasă, unde eram în largul meu, pentru cea a străzii – un teritoriu terifiant, un *no man's land* unde nu eram niciodată singură, ci de mână cu mama ori cu tata, ceea ce-mi dădea încredere, mă făcea să mă simt în siguranță –, ca să ajung în lumea grădiniței, unde mă aștepta Ildiko.

Copiii ceilalți mă intimidau. Erau prea mulți, prea siguri de ei, făcând gălăgie și încercând fiecare să iasă în față – exact cum aveau să facă și în viața lor de maturi, trăsătură cu care n-am reușit să mă obișnuiesc vreodată. Fräulein Klara mă teroriza încă, cu postura ei dreaptă, impecabilă și exemplară, cu buzele subțiri strânse într-o grimasă de nemulțumire care mi se părea adresată numai mie.

Dar erau și lucruri care îmi plăceau la Kindergarten: planșe cu desene în toate culorile pe pereți – păcat că nu înțelegeam ce scria sub fiecare –, jucării cum acasă nici nu visam să am, un trenuleț electric, cuburi colorate din care se puteau construi cetăți și turnuri, mașinuțe cum nu văzusem decât în Orășelul Copiilor. Una peste alta nu era chiar atât de rău, Ildiko și cu mine găseam întotdeauna ceva interesant de făcut, viața noastră acolo intrase pe un făgaș firesc. Iar rutina e primul pas spre normalitate – sau așa se spune.

Integral în versiunea online

Proza 2023

Laura Frunză - *Nu-i ușor să fugi de fericire*, **Trei 2023**

Întâlnirea de douăzeci de ani de la terminarea liceului, realism cotidian, stil plăcut. (*Ficțiunea*)

Bogdan Crețu - *Mai puțin decât dragostea*, **Polirom 2023**

Fără a depăși ca realizare romanul precedent, acesta se oprește la o singură poveste de dragoste, cu torționari și urmași. (*Ficțiunea*)

Cosmin Perța - *Ca să nu se aleagă praful de toate!*, **Polirom, 2023**

Romanul cuprinde viața lui Samson: drama pierderii materne, patima tatălui pentru alcool, munca la un gater și agresivitatea constantă asupra colegilor, ce-i garantează supremația de grup și oarecare rotunjire de venituri. Cu o constituție robustă, băiatul ignoră apelativul celui despre care știe doar că fusese *ceva mare și tare prin Biblie*. Cu o dezvoltare economică a acțiunii, ca și celelalte proze ale sale, cartea înaintează sinuos, împletind personalitatea băiatului rău cu duioasele imagini ale mamei. (Monica Aldea)

George C. Dumitru - *Rupturi*, **Polirom, 2023**

Un roman care amintește de anii '70 prin stil, preocupat de cotidian și de viața banală a unui unui bărbat care își suspectează fiul de un act criminal. (*Ficțiunea*)

Ecranare

Cristian Drăgan

Totul începe într-o zi când, trecând pe lângă zid într-o zi, începe și zgârie cu unghiile tencuiala albicioasă. Face asta în grabă, temător, apoi se repede către casă. Îi este teamă să nu fie descoperit, îi este teamă de repercusiunile gestului său. Dar nimic nu se întâmplă. Nu e ca și cum cineva îl observă, nu e ca și cum cuiva i-ar păsa de fapt. Așa că prinde curaj. Mai zgârie o dată zidul. Și apoi încă o dată. Face asta în fiecare zi, câte puțin, de frică să nu fie totuși văzut de cineva. Acum că simte și el că situația denegerează, decide să ia o pauză câteva zile, o săptămână. Nimeni nu zice nimic, nimeni nu vine la el. Acest lucru la început îl liniștește, iar mai apoi începe să-l sâcâie. Îl face să creadă că nimic din ce a făcut el vreodată nu a contat, și poate chiar așa este. Continuă să zgârie zidul cu unghiile de fiecare dată când are ocazia. Prinde curaj. Își vâră unghiile – lăsate intenționat lungi – în tencuiala aceea veche și răpănoasă. Nu-și dă seama, dar deja actul său de revoltă are din ce în ce mai puțin de a face cu zidul propriu-zis și mai mult cu întreaga lume pentru care el pare că nu înseamnă mai nimic. Dar cine oare înseamnă, se întreabă el iar și iar. Cei care cred că înseamnă ceva sunt fie prea proști să-și dea seama că nimic nu înseamnă nimic, fie se mint cu nerușinare, și eu nu voi fi parte din niciuna dintre aceste categorii, își spune el într-o seară în timp ce trece iarăși pe la zid. Dar, fix în momentul în care pare gata să ajungă la o concluzie și aproape fără să-și dea seama, reușește ceva nesperat. Tot scurmând și râcâind stratul de maclavais, reușește să disloce o bucată mai mare din tencuială, care se prăbușește zgmotos în fața sa. E șocat. Aproape nu știe ce să creadă. Fuge repede de la locul faptei cu un zâmbet larg pe buze. Victoriile mici, cum e cea din seara asta, îl întremează în suportarea calvarului său intern. Se culcă mulțumit pentru prima oară în multă vreme. Dar tot rămâne circumspect. Zile întregi evită zidul. Zile întregi în care jubilează și suferă în tăcere. Apoi, întro după-amiază, când e sigur că nimeni nu-i pe urmele sale, reîncepe lucrul. Și face asta zi după zi după zi, până la final.*

* Moare subit atunci când, într-o dimineață, găsește toată fațada zidului recondiționată prin ordin administrativ.

Iuda

Ilinca Stroe

Că sub ochii lor se întâmpla ceva semnificativ, asta le era clar. O simțeau cu instinctul lor de animale istorice. Mareea de refugiați, potopul de cereri de azil, fluviile de oameni trași la față care-și tranșaseră viața în două geamantane și o geantă de umăr și se porniseră să și-o târască prin lume, pribegind după un liman incert – era o dizlocare masivă care stârnea, printre compatrioții lui Arvin, milă și consternare în egală măsură. Lumea urmărea și comenta știrile cu febrilitate, părând să dezvolte un interes deja obsesiv despre „situație” și „criză”.

Arvin, care nu crezuse niciodată în cauze mari, încerca să se mențină la marginea isteriei. Nu prea citea ziarele, iar reportaje și talk show-uri consuma cu moderație. Guvernul livanian ultraconservator precizase că reintrodusese pedeapsa capitală doar pentru *o* infracțiune anume. (Care? Nu spuneau.) Infracțiunea abominabilă pe care întreaga noastră religie o indica drept just sancționabilă prin moarte. (De parcă era de la sine înțeles!... Crimă? Viol? Blasfemie? Presupunerile te puteau duce în orice direcție.) Mai preciza guvernul livanian că nu exista nici cel mai mic pericol ca țara să devină o dictatură doar din această cauză. Dar nici cea mai mică șansă să se revină asupra măsurii, în ciuda presiunii internaționale. Era, la urma urmelor, dreptul exclusiv al guvernului livanian să gestioneze situația demografică a Livaniei așa cum considera de cuviință. (Așadar, abominabila infracțiune avea de-a face cu demografia? Să fi fost avortul? Pederastia?? De ce tot omiteau numirea acelui delict devenit de la o zi la alta intolerabil?)

Mai afirma guvernul livanian că, dacă comunitatea internațională cumpănea bine, nu prea își putea permite să condamne pe o singură voce, cu atâta fermitate Livania: țări ca Ungaria, Japonia și Coreea se confruntau cu o situație demografică similară, din cauza gradului ridicat de incidență a abominabilei infracțiuni pe teritoriile lor. Nu se făcea, deci, să pună la zid, acum, guvernul livanian... Statelor care totuși stăruiau în a critica Livania guvernul le aplica belicos eticheta de „Iudă”. (Prin ce, oare, se considera guvernul livanian trădat de ele?...)

Arvin, sâcâit și derutat de vâltoarea aceasta tulbure, încerca să își vadă de treabă. Întotdeauna crezuse că esențial era să îți amenajezi un minihabitat suficient de comod, care să te ferească de capriciile și accidentele istoriei, oricare s-ar fi întâmplat să fie ele, la un moment dat sau altul. Terasa lui cu dale cărămizii și rufe întinse la uscat, leandrul din ghiveciul enorm, care trebuia udat o dată la două zile, stocul mulțumitor de bere din frigider, caserolele cu semipreparate pe care și le pregătea pentru cină în cuptorul cu microunde, astea dădeau soliditate existenței lui și acea senzație de permanență cu care tot muritorul are-a cocheta, în viață.

Integral în versiunea online

Autobiografismul

Ligia Pârvulescu

Autobiografismul. Înseamnă lașitate sau curaj? Cred că autobiografismul scris bine, care transmite lucruri memorabile, care te ține în priză și îți transmite senzația de real, de aici-acum, chiar dacă e scris cu secole în urmă, este autobiografismul de calitate. Cel scris cu îndrăzneală. Chiar dacă sunt momente în care realitatea este acoperită de ficțiune: există pauze în realitate, pauze în sensul că nu tot ceea ce se întâmplă în realitate trebuie să fie trecut într-o autobiografie. Poate este vorba despre ceva în legătură cu care autorul încă mai are de lucrat. Sau ceva intim, pe care cel care scrie vrea să-l păstreze doar pentru el însuși sau pentru cei foarte apropiați. Un roman autobiografic poate să conțină și ficțiune. Atâta timp cât acea ficțiune aduce un plus stilului, ritmului și subiectului romanului, ea este binevenită. Raportul dintre ficțiune și realitate într-un roman autobiografic poate varia, însă dacă poartă numele de autobiografie, acea scriere trebuie totuși să cuprindă destul de multă realitate. Nu este un raport matematic, desigur. Memorialistica pretinde altceva de la adevăr decât romanul autobiografic. În roman poți să te joci cu ficțiunea. Ce nu este binevenit, iar asta e valabil pentru orice tip de poveste, este descrierea unor lucruri fără sens în arhitectura de ansamblu a întregului. Merită să descrii, de exemplu, cum un personaj își închide brățara ceasului? Ezitările, gândurile, întreruperile, culorile, senzațiile legate de acel moment? Să te întinzi cu asta pe două pagini? Nu. Și da. Din nou, depinde. Din păcate, de obicei, aceste pasaje le-am întâlnit mai degrabă ca pe niște ornamente inutile ale lecturii, care diluau întreaga experiență și povestea în sine. Trebuie să știi când e oportun să faci asemenea descrieri și contează și dacă ai mâna pregătită pentru a face din asemenea descrieri niște tablouri interesante. Pentru că, la fel ca și tablourile, descrierile îndeamnă publicul la contemplare. Dacă romanul este scris într-un stil lent, filosofic, va fi început, continuat și terminat doar de către acel cititor care este înclinat spre observarea detaliilor vieții și este înzestrat cu a da acestora diverse semnificații. Dacă romanul are un stil alert, acțiunea primează și ia cititorul pe sus, îl acaparează, atunci descrierea punerii unui ceas la mână nu poate decât să încurce. Într-o astfel de scriere, alertă și bazată pe acțiune, sensurile majore sunt date de acțiunea în sine și de dialogurile personajelor. Descrierile își au locul mai degrabă în abordările mai poetice asupra poveștii, dar asta e deja altă discuție. Ca linie de bază, descrierile lungi și fără să aducă ceva în plus acțiunii romanului sunt, în mod cert, de evitat. Ca să nu mai vorbesc de acele descrieri făcute cu stângăcie, naivitate și falsitate a trăirii – în acele cazuri în mod evident ieșim din zona literaturii.

Integral în versiunea online

Despre spiritualizarea mașinii și mașinalizarea omului

Alexandru Lamba

Unul dintre subiectele la modă astăzi, atât în cercurile de literați cât și în cele ale oamenilor cu înclinații tehnice, este cel legat de posibilitatea inteligenței artificiale de a produce literatură. Vorbim despre texte valide literar, nu despre unele care să schițeze o poveste cu un minim de coerență, în general, pentru că așa ceva este probat că AI-ul deja știe să facă. La ora actuală, în arta grafică lucrările generate de AI sunt folosite în diverse domenii, cum ar fi generarea de coperte de carte, punând astfel artiștii grafici într-o situație dificilă, deci e normal să ne întrebăm cât va mai dura până când vom cumpăra romane scrise de AI, la temă, și le vom citi la fel de implicați emoțional cum o facem acum când citim autori recunoscuți.

Va veni cândva acest moment? Este el aproape? Personal, eu găsesc această problemă ca fiind secundară, o alta mi se pare mult mai apăsătoare și mai direct legată de raportarea omului la artă.

Cred că în ziua de astăzi toată lumea știe ce este un NPC. Pentru cazul în care cineva care nu a suferit jocurile toată viața lui a ajuns în fața acestui articol, voi explica, totuși, că un NPC este un personaj care nu poate fi controlat de niciunul dintre jucători, ci doar de calculator. Sau de „Game master", în cazul jocurilor de tip „Dungeons and Dragons", dar în acest articol ne von referi stric la NPC-urile controlate de calculator, pentru că discutăm despre inteligența umană versus cea artificială.

Ei bine, aceste „Non-Player Characters", pentru că de acolo vine acronimul, au evoluat foarte mult în ultimii ani, devenind astăzi destul de complexe, însă cu câțiva ani în urmă – să zicem zece – ele erau emblematice pentru stupiditatea de care dădeau dovadă, comportându-se repetitiv și schimbându-și „starea de spirit" de la o secundă la alta, ca rezultat al unei simple acțiuni a jucătorului. Interpretau aceeași secvență comportamentală de câte ori primeau ceva, chiar dacă asta se întâmpla și de câteva zeci de ori într-un minut, își recitau cu același entuziasm frazele și când le-o cereai a o suta oară, ajungea să tragi sabia din teacă și apoi s-o pui la loc pentru ca ele să se repeadă la tine cu spume la gură, pentru ca-n secunda următoare să se oprească și să-și vadă fericite de drum.

Vi le amintiți, nu-i așa? Cam tot în acest fel se comportă și animăluțele virtuale de genului „My talking Tom".

Ei, vă vine să credeți că a apărut recent pe Tik-tok o nouă specie de strâmbător în fața camerei, numită „NPC Streamer"? Ce credeți că face acest cetățean? Nu e influencer, nu e vlogger, nu face review-uri, ci doar... Da, ați ghicit: o face pe NPC-ul! Adică, oricât de stupid ar părea, reacționează repetitiv la o serie predefinită de stimuli virtuali. Mulțumește cu același gest mașinal de câte ori primește recompense, se preface că-l doare dacă e lovit, se face că mănâncă atunci când primește diferite mâncăruri virtuale și așa mai departe.

Dacă în cazul acestui nefericit de imitator motivația e una financiară, pentru că, nu-i așa? dacă vrei să vezi o fată torcând ca mâța când o mângâi virtual, trebuie să dai bani reali pe fiecare mângâiere, întrebarea la care nu găsesc răspuns este: de ce ai vrea tu, ca privitor, să plătești pe cineva ca să se prostească? Să spună: „Ooo, yum-yum-yum!" și să se facă că mușcă din ceva, atunci când tu apeși pe-o iconiță cu o prăjitură, cheltuind astfel câțiva cenți? Dacă ar fi fost vorba despre vreun fetiș sexual, poate aș fi înțeles, însă nu e vorba despre așa ceva – sau dacă e, e ceva atât de abscons încât trece în derizoriu.

Integral în versiunea online

Jumătate istorie, jumătate magie

Mihai Bălăceanu

Din orice unghi de interpretare ai privi fenomenul literaturii, ficțiunea nu trebuie și nici nu poate fi o copie exactă a realității. Dacă ne referim strict la romanul autobiografic, el se diferențiază de memorii și jurnale tocmai prin prezența ficțiunii.

Și nici n-ar putea fi altfel. Atunci când îți povestești viața în scris, te situezi inevitabil într-un raport de apropiere-depărtare cu realitatea, mijlocit de această Fata Morgana pe care o numim memorie. După cum știm, memoria este un proces cognitiv de selectare și triere a amintirilor.

Dacă intervine nostalgia, întâmplările urâte din trecut sunt încuiate într-un sertar, iar memoria va prioritiza amintirile frumoase. La polul opus, trauma accentuează amintirile rele și memoria le menține prezente, vii și dureroase ca o rană supurândă. Atenție! Mă refer aici la traumele concrete precum experiența din războaie, lagăre de concentrare, închisori comuniste ș.a.m.d. Să nu știi cu ce te îmbraci la o întâlnire romantică nu constituie o traumă, e, cel mult, o lipsă a simțului ridicolului, iar literatura rezultată de aici nu are cum să fie decât ridicolă.

Acestea fiind zise, atât în cazul nostalgiei, cât și în cazul traumei, vorbim de o deformare a realității, prielnică terenului ficțiunii. Poate din acest motiv mă atrage, în literatură, falsa autobiografie. Eu însumi am cochetat cu acest mod de a scrie, inventându-l pe Gabriel, un alter ego literar. Gabriel (am ales celălalt nume de arhanghel, în locul numelui meu de botez) este un personaj de vârstă apropiată cu a mea, un scriitor publicat cu oarecare succes (mai realizat decât mine pe acest plan, dar mai lovit de soartă la alte capitole). În scrierile în care l-am avut protagonist, mi-a plăcut să-l scot pe Gabriel din mundan și să-l azvârl în apele suprarealismului sau ale fantasticului, să-l las să înoate singur, fără colac de salvare.

Recunosc, a fost un deliciu să mă joc astfel. Am fost inspirat de metoda pe care celebra autoare franceză Marguerite Yourcenar o numea „jumătate istorie, jumătate magie". Și dacă tot i-am adus numele în discuție, trebuie să menționez că romanul ei istoric – *Memoriile lui Hadrian* este, pentru mine, cea mai bună autobiografie falsă publicată vreodată. Să intri în pielea vestitului împărat roman, decedat de circa o mie nouă sute de ani, și să vorbești cu vocea lui și prin prisma experienței sale de viață, îți trebuie un curaj atipic, dincolo de o muncă asiduă de documentare.

Revenind la romanul autobiografic *real*, Marius Balo cu *Păturica roz* este cel mai recent exemplu care îmi vine în minte. Deși nu am apucat să-i citesc cartea, condamnarea lui pe nedrept și experiența de detenție m-a trimis, în contrapartidă cu *Memoriile lui Hadrian,* la *Papillion*, un roman autobiografic pe care l-am devorat în perioada studenției. A exagerat sau a omis Henri Charrière, autorul lui *Papillion*, anumite întâmplări pentru ca romanul să curgă mai limpede? Fără îndoială! I-a deformat trauma realitatea anilor petrecuți în penitenciarul din Guyana franceză? Cu siguranță! Dar aceste evidențe nu fac faptele povestite în carte mai puțin autentice, iar pe Henri Charrière un scriitor mai puțin valoros. Același lucru e valabil și în cazul lui Marius Balo.

În cele din urmă, orice viață trăită și povestită în scris este jumătate istorie, jumătate magie.

Trubadurii și jonglerii – două categorii distincte...

Adrian Badea

Cele două facțiuni (adică trubadur și jongler) se deosebesc foarte bine una de cealaltă: adesea, în acele versuri care încheie cântecul sau în *închinare*, trubadurii menționează numele jonglerului care va reprezenta pentru ei interpret, mesager și, ceea ce am numi noi astăzi, *press-agent*. Jonglerii au devenit, mai mult sau mai puțin, un fel de „auxiliari" ai trubadurilor: trubadurii, mari seniori (cum este originea multora dintre ei), le-au încredințat sarcina de a le interpreta compozițiile; rolul lor a crescut sau, mai degrabă, a alimentat gustul pentru poezie și, implicit, pentru arta poetică (chiar dacă vorbim despre „artă poetică" *in statu nascendi*). În altă ordine de idei, gustul pentru lucrurile spiritului renaște, iar în timp ce clericii se aplică unei munci mai conștiincioase de copiere și de gramatică, oamenii cu un geniu mai lumesc exersează în finețea unei arte mai subtile și mai strălucitoare: cultivă muzica și poezia.

Rolul acestor două clase, trubaduri și jongleri, fiind foarte bine delimitate și definite nu a prezentat niciun motiv pentru a da naștere unei posibile rivalități. Profesiunea de jongler presupune anumite calități: o memorie fidelă și un talent deosebit de a cânta la instrumente. E necesar să admitem aici că anumiți trubaduri, în majoritatea cazurilor, aveau un interpret permanent; cel al lui Bertrand de Born se numea Papiol (l-a pomenit de zece ori, deși a mai avut și alții, precum Guillaume ori Mailoli) – și uneori nu era ceva ieșit din comun sau nemaipomenit să vezi un jongler urcând la rangul de trubadur, cum este cazul lui Pistoleta („Scrisorică", „Răvaș de dragoste"), interpretul lui Arnaud de Mareuil.

Interpretând compozițiile „maestrului" său (la început putem spune, convențional, că Pistoleta era un soi de discipol), i s-a dezvoltat gustul pentru poezie sau, mai precis, pentru creație care îmbinată cu pregătirea sa de jongler și cunoștințele despre arta și tehnica trubadurilor, i-au facilitat trecerea de la gradul de jongler la cel de trubadur.

Integral în versiunea online

Hoțul de stafii

Ana Ionesei

Era trecut de miezul nopții, citeam tolănită în pat, când am auzit un foșnet stins alături. Mi-am luat inima în dinți și am mers alături să văd ce-i. Când colo, o stafie! Era blondă și ciufulită, nemachiată, și purta o rochie albă, lungă, de vară. Deși nu avea o ținută clasică de fantomă, adică cearșaful alb, cu cele două găuri negre în dreptul ochilor, era evident că și-a ales cu grijă articolul vestimentar, ca nu cumva să mă gândesc că ar putea fi altceva decât o fantomă. Nu părea defel stingherită de prezența mea, pentru că a continuat să se joace cu o lampă mică pe care o ținea în mână, hlizindu-se în fața oglinzii de la dulapul cu haine. Nici n-am mai aprins becul, o vedeam destul de bine, și mai venea o lumină destul de puternică de la felinarele de afară. Fantoma muta lampa dintr-o mână în alta, făcându-mi cu ochiul, dându-mi parcă de înțeles că trebuie să mă duc iute după telefon, s-o pozez. Când m-am întors, nimic nu se schimbase. Arătarea mă privea încântată, și era în aceeași dispoziție excelentă de dinainte. Era vioaie și pusă pe dansat singură, nu avea deloc aerul obosit și amețit al vampirilor flămânzi, lipsiți de vlagă, care merg cu încetinitorul. Nu semăna nici cu duhurile ce au părăsit de ceva vreme lumea asta, dar sunt prea plictisite să te mai bage în sperieți, sau pur și simplu nu au găsit o formă de energie potrivită și nu-și bat capul cu impresia pe care o fac. Motanul era afară, așa că nu am avut niciun martor. Totul s-a petrecut prea repede, n-am apucat să mă întreb dacă nu cumva așa începe când o iei razna. Mi-am pierdut prezența de spirit, nici de bune maniere n-am dat dovadă, trebuia s-o întreb dacă nu ar bea un ceai. O cană cu lapte. Aveam și-un suc de mere în cămară. Să mă arăt indignată că mă deranjează de la studiu nu s-ar fi cuvenit, doar nu ai parte de asemenea vizite tot timpul, și-i păcat să nu te bucuri de ele. I-am făcut câteva poze, dar n-a dat semne că are de gând să plece prea curând, se tot strâmba în fața oglinzii, așa că i-am dat pace și mi-am văzut de treburi. Apoi am observat că seamănă teribil cu mine însămi. Era de statura mea, avea zâmbetul meu, claia mea de păr, până și ochelarii mei. Am înlemnit la un pas de ea. Mi-am venit o clipă în fire, și mi-am dat seama că era îmbrăcată cu o rochie de-a mea, luată vara trecută, dar pe care n-am purtat-o încă. Orișicum, nu-mi stă în fire să umblu așa subțire îmbrăcată prin casă, darmite în rochie, nici măcar vara. Asta e prea de tot! Altceva mă roade. Poate am devenit hoț de stafii. Una e să mai vină câte-o stafie să cerșească atenție, ce mare scofală? Dar alta-i când, într-un fel sau altul, tu ești împricinatul. Nu știu ce să mai cred. O fi fost un alter ego dornic de joacă, și poate eu l-am chemat, citind cine știe ce trăsnaie într-o carte, dar n-am ce face, e prea târziu, din liceu tot momesc stafiile, și poate există una în fiecare carte citită cum trebuie. Data viitoare, o să fiu mai prietenoasă cu stafia, poate aflu de ce-a venit și la ce mă pot aștepta în continuare. Dar ce mă fac dacă vine altă stafie?

Frânturi din trecut

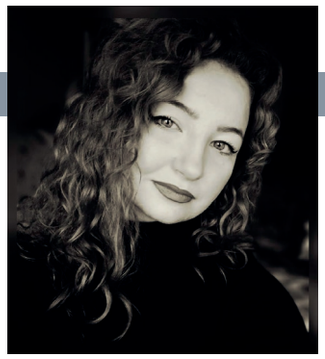

Florina Țîncu

În închisoarea de la Gradignan, situată la periferia orașului Bordeaux, răsunau strident o mulțime de țipete, înjurături, blesteme și, printre ele, bocetele unor deținuți. În carcera cu numărul 42, un infractor își pusese capăt zilelor – îl găsise portarul dimineața, la ora când avea loc obișnuita strigare. Era deja a doua sinucidere din săptămâna aceea, iar lucrul acesta îi îngrozise pe ceilalți deținuți. Le era teamă – nu pentru că urma să le facă cineva rău, ci le era teamă de lor înșiși – gândeau că, asemeni colegilor lor, vor ajunge în situația în care nu vor mai suporta –traiul aici, amintirile, motivul condamnării care le va fi întipărit de aici înainte ca un stigmat. Însă cel mai mult se temeau de necunoscut; cei mai mulți știau că dincolo de gratii, nu îi aștepta nimeni și nu aveau niciun loc la care să se întoarcă. Desigur, acestea erau gândurile condamnaților care își regretau faptele, însă erau și dintr-aceia care râdeau când se gândeau la viitorul lor, căci închisoarea nu se dovedise un loc prea rău.

În celula numărul 61, o rază de soare se revărsa ca o spovedanie asupra bărbatului ce ocupa patul din încăpere. Avea fața roșiatică, sprâncene nu prea groase, iar părul arămiu și ochii verzi te făceau să crezi că e vorba de un irlandez. Însă bărbatul, care se numea Chretien, nu era deloc irlandez; mama sa era originară din Letonia, iar tatăl său provenea de fel dintr-o regiune din Franța. Chretien avea doar douăzeci și opt de ani și fusese condamnat pentru ucidere premeditată, ceea ce îi atrăgea o pedeapsă pe viață. Când a intrat în închisoare, știa că de aici nu îl vor mai scoate decât pe o targă. În acea dimineață, Chretien suferea mai mult decât de obicei. Andrew, colegul și prietenul său, cel care ocupase carcera 42, era mort. Cu o seară înainte îi spuse „ *Nu mai pot*”, însă crezuse că glumește. Andrew îi povestise câte ceva despre viața sa, despre faptul că, recent, aflase că mama îi murise, iar femeia pe care o iubise cel mai mult plecase din țară cu un bărbat bogat. De fapt, plecase de doi ani, dar mama lui îi ascunsese acest fapt, de teama că aflarea veștii îl va înnebuni. „N-a mai putut suporta”, își zise Andrew. „..Tot așa cum mult nu mai pot suporta nici eu”, continuă apoi cu un suspin.

De câteva zile, gânduri tot mai sumbre îl țineau treaz nopțile. Își dădea bine seama că trebuie să facă ceva, că trebuie să scoată din el acel adevăr cumplit, fie doar ca să se elibereze de tot ceea ce ființa lui nu mai putea accepta. Dar cui să îi mărturisească tot ce avea pe suflet? Căci nu era nimeni pe care să îl intereseze povestea lui. Se gândise ceasuri întregi la asta și, negăsind nicio altă soluție, se hotărî să scrie. În închisoare, toți deținuții puteau primi foi și pixuri, iar unii își țineau chiar jurnale. Chretien ceruse cu o zi înainte zece coli și un pix. Fiecare coală va fi o scrisoare; așadar, zece scrisori. Voia ca povestea lui să se răspândească cât mai departe, iar apoi putea să părăsească acest pământ al nefericirii.

Oarecum nesigur, luă pixul de pe masa scorojită de mahon și începu să scrie prima scrisoare. Vârful pixului abia atingea hârtia – era pentru prima oară, după șapte ani de la condamnare, de când Chretien punea mâna pe un pix. Pe primul rând scrise „*Dragii mei*” – căci nu știa dacă cel ce va citi scrisoarea va fi femeie sau bărbat; și apoi, scrisorile lui erau un fel de manifest către întreaga umanitate.

Integral în versiunea online

Crima perfectă

Petre Nechita

Cerul e cenușiu ca obrazul unui înecat. Din văzduh se cerne o perdea de gheață. La fiecare pas te lovești de ace nevăzute care-ți înțeapă obrajii. Soarele e șters, poți crede că vezi luna plină și distantă.

Merg hotărât. Azi e ziua care se cere pe sine, care nu mai poate fi amânată! Am citit mult despre crime reale și închipuite, am văzut sute de ore de filme și documentare. Un detaliu le leagă pe toate: dorința criminalului de a se distanța de victimă, de locul faptei, de orice suspiciuni. Construirea de alibiuri elaborate e un castel din cărți de joc suflat de vânt. Ficțiunea e periculoasă pentru că naște ficțiune.

Înțeleg patima, țepii din sânge care cer răzbunare. Setea care te îmboldește să te înfigi într-o carne străină. Cunosc balaurul care vrea să despice capul altuia, să lovească până face terci toate punctele acelea minuscule care nasc teamă, dezgust, dorințe.

Dar prefer să rămân la distanță de toate astea. Îl umăresc, îi știu obiceiurile. Îi cunosc traseul de zi cu zi. Știu ce mănâncă și cum gândește. Însă am făcut diferența între țelul meu și ficțiune. Asta îmi permite să urmăresc un plan clar, fără patimă.

De exemplu, n-o să mă feresc de locul crimei. N-am de ce să valsez cu polițiștii, să mă trezesc prins, treptat, într-o plasă de suspiciuni. Prefer să fiu suspect de la început. Trebuie doar să mă țin tare până acolo.

Sunt la locul crimei pentru că am fost chemat. Am primit mesaje cu ora și locul de pe un număr misterios. O cartelă și un telefon oarecare, ajunse deja la groapa de gunoi. Mi se înscenează totul. Arma crimei nu există. Doar eu acolo, spectator șocat. Toate indiciile arată spre mine, dar cum să mă acuze? Oricât m-ar trage de limbă, n-au ce să mai scoată. Pufnesc în râs când îmi imaginez scena asta.

Important e să nu mă înduioșez înainte de toate astea, să nu-mi apară în piept mângâierea moale și ademenitoare a vinovăției. Să nu mă scufund în apa călâie a milei!

Intru în fabrica părăsită printr-o spărtură în gard. Înaintez cu grijă printre dărâmăturile înghețate. Intrarea în hala principală se cască precum o rană veche. Într-acolo merg.

De ce l-am ales tocmai pe el? Aș putea să vorbesc zile întregi despre pornirile lui bolnave, despre privirea în care sclipește oțelul perversității, despre fruntea demonică sub care colcăie armate de viermi fojgăitori. Dar ar însemna să mă pierd în lumea patimei, să încep să țes ficțiuni care nasc alte ficțiuni. L-aș putea salva și în felul ăsta aș condamna atâția nevinovați. Îi spun El și atât. Un El care astăzi sfârșește!

În hala părăsită, lumina rece e tăiată în fâșii de pereții sparți și ferestrele căzute într-o rână. Urc pe scările șubrede spre ultimul nivel. Pe margine se întinde un brâu îngust, folosit de cei care reparau macaralele funcționale cândva.

Înaintez. Am ajuns pe mica alee metalică, aproape de tavan. Un pas, apoi încă unul. Puntea e dintr-o tablă găurită, iar prin micile orificii cad fuioare de praf.

Încă un pas. Întind piciorul. Șuruburile se desprind. Tăblia metalică se lasă. Aud cârâitul. Secundele se desfac în felii, inima-mi bate în afara pieptului. Și telefonul îmi atârnă greu în buzunarul pantalonilor. Nu-l mai pot apuca să scriu vorbele de adio, să recunosc. Așa îi salvez pe alții și îi păstrez și lui amintirea curată. Mie... Eu... Văd gesturile de până aici, șuruburile desfăcute de mâna mea, mereu cu mănuși, apelurile misterioase și chemarea.

Suflul neființei îmi îngheață pielea. Dau să mă agaț de vreo poveste, de o intrigă cât de firavă. Dar ficțiunea se destramă definitiv în golul de sub mine.

Culoarea lămâilor. Petra

Dana Banu

Petra și rochia ei de un galben pal. Rochie ce flutura larg în jurul ei și îi lumina trupul de grecoaică tânără și părul sălbatic de culoarea ciocolatei. Emanuel era bucuros să se plimbe pe insula lui cu o femeie atât de frumoasă. Arăta precum o lămâie.

Nu îi spunea Petrei niciodată că e frumoasă, de teamă că s-ar putea să se lipească de el și să nu mai plece. Își iubea prea mult singurătatea pe care o considera de fapt libertate.

Și apoi, avea mereu impresia că e prea târziu sau prea devreme pentru ei. Că trăia într-o viață care nu era a lui. Că nu o putea ține lângă el. Nu avea cum. Nu putea. Nu știa cum. Nu îndrăznea.

Emanuel trăia într-o lămâie. Galbenă și parfumată, însă doar o lămâie.

Uneori în livada lui de la Galatas se gândea la Petra cu părere de rău. Ca la ceva lăsat în urmă sau nici măcar avut.

Culoarea lămâilor îi învăluia pe amândoi și treceau prin anotimpuri precum fructele cele galbene. Uneori precum niște flori parfumate. Alteori precum niște muguri. Când deveneau roade, cădeau și se rostogoleau unul spre celălalt fără să își spună nimic. Pentru că între ei era o lume pe care o considerau fiecare ca aparținându-i doar lui. Nu și celuilalt. Ori – se știe! 2 când e dragoste, lumea devine una singură, iar oamenii sunt doi. Întotdeauna!

Culoarea lămâilor le acoperea cerul și îi făcea să trăiască uneori triști, alteori fericiți sau doar liniștiți. Întotdeauna însă în singurătate. Unul fără celălalt.

Integral în versiunea online

De ce *Miller's Girl* e un film la granița dintre mediocru și social-problematic?

Dorian Dron

Puncte tari

1. Filmul are un plus tocmai pentru că prezintă aceste „bune practici" la care unii studenți apelează pentru un serviciu. Pe principiu *uite, vezi ce se întâmplă, așa nu*. Nu poți s-o arzi nici tu ca elev/student în haine de cuceritor, nici tu ca profesor în cele de libidinos. (câte exemple sunt la noi în țară, oi oii)

2. Arată că feminismul extremist doar de dragul puterii și al călcării pe cadavre nu e ok, că are repercusiuni de ambele părți. Chiar dacă eleva Cairo își atinge scopul, ea este profund schimbată (cum de altfel și recunoaște). Rămâne singură, dar cu un răspuns la o întrebare din chestionarul pentru examenul de admitere la Yale: *Ce lucru măreț ai realizat?*

3. Favorizarea unui elev pe alte premise decât inteligența lui nu sunt permise într-o instituție unde meritocrația ar fi necesar să existe.

4. Limitele impuse de un sistem educațional trebuie să funcționeze și în cazul în care o elevă face acuzații false, neavând altceva decât probe circumstanțiale care pot lăsa loc de interpretări.

5. O elevă sub 18 ani are discernământ, dar acțiunile ei pot avea consecințe grave dacă adultul intră într-un joc amoros care poate avea rezultate devastatoare din punct de vedere psihic. Până la urmă, vorbim despre o adolescentă care alege să facă anumite lucruri pe care, ce să vezi, adultul le acceptă și le încurajează, chiar dacă nu sunt ok.

Puncte slabe:

1. Literatura a fost *personajul episodic* al filmului. Mi-a creat o stare de așteptare și a venit în doze mici, cu lingurița, cât să zici c-a fost.

2. Scrierea creativă a fost doar un pretext pentru a crea o poveste cu altă miză.

3. Sexualitatea aruncată în față și „hai să ne îmbrăcăm provocator și să avem o atitudine bitchy" să ne atingem scopul mi se par subiecte care nu pun într-o lumină bună pe niciuna dintre categorii: atât femei, cât și bărbați, cu toate că, din păcate, vinde.

Integral în versiunea online

...când viața de zi cu zi doare

Andrei Bulboacă

La câțiva oameni distanță de tine este genul acela de spectacol care, deși este posibil să nu placă la toată lumea, mișcă ceva în fiecare dintre noi, auzind chiar din comentariile de după seara premierei faptul că multă lume a rezonat cu textul. Având premiera în vara lui 2023 în Bistrița, beneficiind și de un turneu prin țară, piesa scrisă de Dan Coman vorbește despre o realitate a vieții din România. Deși acțiunea se petrece în Bistrița, iar locurile le sunt cunoscute punctual locuitorilor, întâmplările pot fi extinse la orice orășel, comună sau sat din țară. Și cu siguranță nici orașele mari nu sunt ocolite de această dură realitate. Despre familii destrămate, despre lipsurile de zi cu zi, despre bani puțini, despre alcoolism, despre dificultatea muncii în străinătate, toate acestea sunt subiecte ce le veți regăsi în spectacol.

Reprezentația este împărțită în două povești, story-uri cum este menționat în pliantul spectacolului, ce se desfășoară în interiorul unor familii din micuțul oraș. Prima poveste este cea mai puternică, o relatare ce prezintă trauma unei familii terorizate de un tată alcoolic și amprenta lăsată asupra membrilor săi. Mama (Natalia Călin) a trăit astfel de abuzuri de la soțul ei care a fost alcoolic, acum decedat. Trupul bărbatului a fost găsit de către fiul Victor (Marius Manole), care se pedepsește pentru faptul că nu a putut face nimic pentru a-și salva tatăl. Această traumă îl face să nu își găsească locul în viață, să cadă și în patima jocurilor de noroc, ca și cum fantoma tatălui l-ar bântui încă. Este un personaj pe care l-am simțit că nu și-a putut duce la final travaliul de doliu, iar amintirile sunt singura lui supapă de evadare din lumea asta, tatăl său fiind ca un liant ce îl ține blocat în această stare de fapt.

Al doilea story se învârte tot în jurul unui tată alcoolic (Marius Bodochi) internat într-un centru de dezalcoolizare. Soția acestuia (Mirela Oprișor) fiind plecată în străinătate, iar fiul Jimmy (Ștefan Iancu) rămas acasă pentru a fi cu tatăl său. Bineînțeles că aflăm că soțul o urăște pe soție, asta și din cauza faptului că ea a plecat pentru a se îngriji de o bătrână, lăsând copilul în seama lui. Dar Jimmy ajunge să se maturizeze și vedem cum fragilitatea tatălui său îl afectează profund. Legătura dintre fiu și mamă se face doar online, iar emoția părintească vine de la tatăl său, care, deși internat, este totuși prezent lângă băiat.

Sabina și Bianca Veșteman realizează o scenografie simplă, cu două spații care sunt pe rând ba apartament, ba dormitor, ba sanatoriu, ba cameră de hotel, și un spațiu de legătură între cele două. Cumva, se încearcă să se sublinieze că viața se desfășoară într-un spațiu mic, ceea este și adevărat, pentru că unele blocuri au apartamente foarte mici, în care trăiesc chiar trei-patru membri ai familiei. Copiii de multe ori nu au camera lor sau dacă o au, trebuie să o împartă cu frații, și atunci sunt implicit martori la certurile părinților și la discuțiile acestora, sentimentul de intimitate fiind aproape inexistent.

Integral în versiunea online

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Ficțiunea

R E D A C Ț I A

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Catrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

https://fictiunea.ro
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 10 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985